

Universitätsbibliothek Wuppertal

C. Cornelii Taciti Opera Qvae Exstant

Tacitus, Cornelius

Antverpiæ, MDLXXXIX

Liber primus

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-496](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-496)

C. CORNELII TACITI

AB EXCESSV NERONIS HISTO-

RIAR. LIB. PRIMVS.

BREVIARIVM LIBRI.

Orditur, & quæ in Historiarum toto opere dicenda, carptim proponit: statum item tunc rei Romanae: Galba ingenium, mores, gubernationem. Qui audito motu Germanico, Pisonem Casarem adoptat. Id Othonem offendit, qui spe suâ lapsus animum ad viriusque cadem appulit. & perfecit, conciliatis sibi Pratorianis. Galba & Piso trucidantur, item T. Vinus. Otho in imperij sede est. cui tamen amulus statim & hostis Vitellius exortus. De causis motæ Germania, & in eâ legionum. Vitellium Principem sumunt, & iter in Italiam: duobus ducibus, Valente Fabio, & Alieno Cacinâ. Otho copias item ducesq; parat. Recensio Prouinciarum, quæ penes utrumque Principem. Interea Roxolani Sarmata Mæsiam irrupere: sed repulsi, aut casti. Seditio Roma & tumultus Pratorianorum ingens exortus: qui Senatum vniuersum ad cadem deposcunt, ut Othoni infidum. Otho agrè eos coercet, & donatuo mox placat. Idem classem instruit, mittitq; in Galliam contra Vitellium. Denique ipse, omisâ vrbe, in eum it. Gesta hac paucis mensibus.

IMP. SER. GALBA. ET T. VINIO COSS.

INITIVM mihi operis Ser. Galba iterum, T. Vinus consules erunt. Nam post cōditam urbem DCC. & XX. prioris æui annos multi auctores retulerunt: dum res populi Rom. memorabantur, pari eloquentiâ ac libertate. Postquam bellatū apud Actium, atque omnem potestatem ad vnum conferri pacis interfuit, magna illa ingenia cessere. Simul veritas pluribus modis infracta. primum infcitia Reip. ut alienæ, mox libidine asfentandi, aut rursus odio aduersus dominantes. Ita neutris cura posteritatis, inter infensos vel obnoxios. Sed ambitionem scriptoris facilè aduerseris: obrectatio & liuor pronis auribus accipiuntur. quippe adulationi fœdum crimen seruitutis, malignitati falsa species libertatis inest. Mihi Galba, Otho, Vitellius, nec beneficio nec iniuriâ cogniti. Dignitatem nostram à Vespasiano inchoatam, à Tito auctam, à Domitiano longiùs prouectam non abnuerim. sed incorruptam fidem professis, nec amore quisquam, & sine odio dicendus est. Quòd si vita suppeditet, principatū diui Neruæ, & imperium Traiani, vberiore securioreque materiam senectuti seposui: rarâ temporum felicitate, vbi sentire quæ velis, & quæ sentias dicere licet.

Opus aggredior plenum variis casibus, atrox præliis, discors seditionibus, ipsâ etiam pace sæuum. Quatuor Principes ferro interemti. Tria bella ciuilia, plura externa, ac plerumque permixta. Prosperæ, in Oriente, aduersæ, in Occidente res. Turbatum Illyricum, Galliæ nutantes, perdomita Britannia, & statim missa cohorte in Sarmatarum ac Sueuorum gentes, nobilitatis cladibus mutuis Dacus. Mota etiam propè Parthorum arma falsi Neronis ludibrio. Iam verò Italia nouis cladibus, vel post longam sæculorum seriem repetitis, afflicta. Haustæ aut obrutæ vrbes. Fecundissima Campaniæ ora, & vrbs, incendiis vastata; consumtis antiquissimis delubris, ipso Capitolio ciuium manibus incenso. Pollutæ cærimoniæ. magna adulteria. plenum exiliis mare. infecti cædibus scopuli. atrociùs in vrbe sæuitum. Nobilitas, opes, omissi gesti que honores pro crimine; & ob virtutes, certissimum exitium. Nec minus præmia delatorum inuisa quàm scelera: cùm alij sacerdotia & consulatus ut spolia adepti, procurationes alij & interiorē potentiam, age-

A. V. C.
DCCCXXII.
Causa huius scriptio-
nis.
Priora, prio-
res scripse-
runt:
* Regius codex,
omnium

Ipsæ hac po-
strema parti
curâ.

Materias
operis

Varia bella.

* Statim amif-
sa: coorte Sar-
matarum
Clades.

Sauitia.

Miseria.

* cuncta, odio
& terrore.

Etiā vir-
tutes,

Et exitus cō-
stantes.

Nolim di-
ctum.

Causa mo-
tuum ab ori-
gine.

Mors Neronis
varie la-
ta aut tristis.

Boni & ma-
gnis laus.

Malis & vi-
libus, contra.

Miles pra-
mia specta-
bat.

Nymphidius
cum turbat.

Galba parū
benignē ha-
bet.

Qui & in
aliis rebus
peccat.

* veteres one-
raturum,
Sallustianus
exercet.

Vrbs plena
milite.

* multi adhuc
numeri

Clodius Ma-
cer casus:
* Trebonianus,
est Plutarcho.

rent ferrent * cuncta. Odio & terrore corrupti in dominos serui, in patronos liberti: & quibus deerat inimicus, per amicos oppressi. Non tamen adeo virtutum sterile saeculum, ut non & bona exempla prodiderit. Comitata profugos liberos matres, secuta maritos in exilia coniuges, propinqui audentes, constantes generi, contumax etiam aduersus tormenta seruorum fides. Suprema clarorum virorum necessitates; ipsa necessitas fortiter tolerata; & laudatis antiquorum mortibus pares exitus. Praeter multiplices rerum humanarum casus; caelo terraque prodigia, & fulminum monitus, & futurorum praesagia, laeta, tristia, ambigua, manifesta. Nec enim vnquam atrocioribus populi Rom. cladibus, magisve iustis iudiciis approbatum est, non esse curae deis securitatem nostram, esse vltionem. Ceterum antequam destinata componam, repetendum videtur, qualis status vrbs, quae mens exercituum, quis habitus prouinciarum, quid in toto terrarum orbe validum, quid agrum fuerit: ut non modo casus euentusque rerum, qui plerumque fortuiti sunt, sed ratio etiam causaeque noscantur. Finis Neronis ut laetus primo gaudentium impetu fuerat; ita varios motus animorum, non modo in vrbe apud patres, apud populum, apud urbanum militem, sed omnes legiones ducesque concitauerat, euulgato imperij arcano, posse Principem alibi quam Romae fieri. Sed patres laeti, usurpata statim libertate, licentius ut erga Principem nouum & absentem. primores equitum proximi gaudio patrum. pars populi integra, & magnis domibus annexa, clientes libertique. damnatorum & exsulum, in spem erecti. Plebs sordida & circo ac theatris sueta, simul deterrimi seruorum, aut qui adesis bonis, per dedecus Neronis alebantur, maesti & rumorum auidi. Miles urbanus longo Caesarum sacramento imbutus, & ad destituendum Neronem arte magis & impulsu, quam suo ingenio traductus, postquam neque dari donatium sub nomine Galbae promissum, neque magnis meritis ac praemiis eundem in pace qui in bello locum, praeventamque gratiam, intelligit, apud Principem a legionibus factum, pronus ad nouas res, scelere insuper Nymphidij Sabini Praefecti imperium sibi molientis agitur. Et Nymphidius quidem in ipso conatu oppressus. Sed quamuis capite defectionis ablato, manebat plerisque militum conscientia; nec deerant sermones, senium atque auaritiam Galbae increpantium. Laudata olim & militari fama celebrata seueritas eius, angebat coaspernantes veterem disciplinam, atque ita XIIII annis a Nerone assuefactos, ut haut minus vitia Principum amarēt, quam olim virtutes verebantur. Accessit Galbae vox pro Rep. honesta, ipsi anceps, legi a se militem, non emi. Nec enim ad hanc formam cetera erant. Inualidum senem T. Vinium & Cornelium Laco, alter deterrimus mortaliū, alter ignauissimus, odio flagitiorum * onerabant, contemptu inertiae destruebant. Tardum Galbae iter & cruentum, interfectis Cingonio Varone consule designato, & Petronio Turpiliano consulari. ille ut Nymphidij socius, hic ut dux Neronis, inauditi atque indefensi, tamquam innocentes perierant. Introitus in urbem, trucidatis tot milibus inermium militum, infestus omine, atque ipsis etiam qui occiderant, formidolosus. Inducta legione Hispana, remanente ea quam e classe Nero conscripserat, plena vrbs exercitu insolito. multi adhuc * & innumeri e Germaniam ac Britanniam & Illyrico, quos idem Nero electos praemissosque ad claustra Caspiarum, & bellum quod in Albanos parabat, opprimendis Vindicis coeptis reuocauerat: ingens nouis rebus materia, ut non in vnum aliquem prono fauore, ita audenti parata. Fortē congruerat ut Clodij Macri & Fonteij Capitonis caedes nuntiarentur. Macrum in Africā haut dubiē turbantem, * Trebonius Gar-
cianus

cianus procurator, iussu G.
prearet, Cornelius Aquila
antequam iuberetur. Fu-
ne sedum ac maculosum
legatis bellum suaderet.
lum compositum videretur
tur, quoquo modo adu-
veraque credes similes
facta premunt. iam affere-
manus subitis audire, &
aula mala, aequae graui
stidio erat, alioquin inuen-
ris (ut est mos vulgi) comp-
ta multitudine, ut faceretur
uius Rufus, vir facundus
moriā Vindici, obligat
tributi leuamento. Pro-
tates, non eodem honore
lore comoda aliena ac su-
periculosissimum in tam
& metu, tamquam alius
statim pro Galba Vergi-
lite imperium conuenire
non poterant, tamē in-
lationem amicitiae: quae
crimen accipiebant. Ne-
nebat, senectū ac debili-
tate: ne quieto quidem
vltro etiam accendebant
sulari fuere: donec, missi
sulis filius. Id satis videri
nē alia legiones, per om-
seu quia procul, & Oce-
porius odisse. Quis
in Italia cunctatus, v-
creti exercitus, quod
nec vitii nec viribus
tuor legiones obtine-
famosus. Insignes autem
lubrico statu, suspecti
tam prope ab exale fu-
tate, arroganti, malis
care: quoties expe-
diebant. Sed apud hunc
potens: & cui experiri
Iudaeum Flauium Vesp-
bus administrabat. Ne-
Quippe T. filium ad v-
morabimus. Occidit
liberisque eius imperu-

cianus procurator, iussu Galbæ: Capitonem in Germaniâ, cum familia cœptaret, Cornelius Aquinus & Fabius Valens legati legionum interfecerant, antequam iuberentur. Fuere qui crederent, Capitonem ut avaritiâ & libidine fœdum ac maculosum, ita cogitatione rerum novarum abstinuisse: sed à legatis bellum suadentibus, postquam impellere nequiverint, crimen ac dolum compositum ultro: & Galbam mobilitate ingenij, an ne altius scrutaretur, quoquo modo acta, quia mutari non poterant, comprobasse. Ceterum utraque cædes sinistrè accepta: & inuiso semel Principe, seu benè seu malè facta premunt. Iam afferebant venalia cuncta, præpotentes liberti. Seruorum manus subitis avidæ, & tamquam apud senem festinantes. eademque novæ aulæ mala, æquè gravia, non æquè excusata. Ipsa ætas Galbæ, & irrisui & fastidio erat, assuetis iuventæ Neronis, & Imperatores formâ ac decore corporis (ut est mos vulgi) comparantibus. Et hic quidem Romæ, tamquam in tantâ multitudine, habitus animorum fuit. E provinciis, Hispaniæ præerat Cluvius Rufus, vir facundus, & pacis artibus, belli inexpertus. Galliæ, super memoriam Vindicis, obligatæ retenti dono Romanæ civitatis, & in posterum tributum leuamento. Proximæ tamen Germanis exercitibus Galliarum civitates, non eodem honore habitæ, quædam etiam finibus ademptis, pari dolore cōmoda aliena ac suas iniurias metiebantur. Germanici exercitus, quod periculosissimum in tantis viribus, solliciti & irati superbiâ recentis victoriæ, & metu, tamquam alias partes fouissent. Tardè à Nerone desciverant: nec statim pro Galbâ Verginius. an imperare voluisset dubium: delatum ei à milite imperium conveniebat. Fontem Capitonem occisum, etiam qui queri non poterant, tamè indignabantur. Dux deerat, abducto Verginio per simulationem amicitia: quem non remitti, atq. etiam reum esse, tamquam suum crimen accipiebant. Superior exercitus legatum Hordeonium Flaccum spernebat, senectâ ac debilitate pedum invalidum, sine constantiâ, sine auctoritate: ne quieto quidem milite, regimen adeo furentes infirmitate retinentis ultro etiam accendebantur. Inferioris Germaniæ legiones diutius sine consulari fuere: donec, missu Galbæ, Vitellius aderat, censoris Vitellij ac ter consulis filius. Id satis videbatur. In Britannico exercitu nihil irarum. Non fanè aliæ legiones, per omnes civilium bellorum motus, innocentius egerunt: seu quia procul, & Oceano diuisæ, seu, crebris expeditionibus, doctæ hostem potius odisse. Quies & Illyrico: quamquam excitæ à Nerone legiones, dum in Italiâ cunctantur, Verginium legationibus adissent. Sed longis spatiis discreti exercitus, quod saluberrimum est ad continendam militarem fidem, nec vitiis nec viribus miscebantur. Oriens adhuc immotus. Syriam & quatuor legiones obtinebat Licinius Mucianus, vir secundis aduersisque iuxta famosus. Insignes amicitias iuuenis ambitiosè coluerat. mox attritis opibus, lubrico statu, suspectâ etiam Claudij iracundiâ, in secretum Asiæ repositus, tam propè ab exsule fuit, quàm postea à Principe. Luxuriâ, industriâ, comitate, arrogantia, malis bonisque artibus mixtus. nimis voluptates, cum vacaret: quoties expedierat, magnæ virtutes. Palam laudares, secreta malè audiebant. Sed apud subiectos, apud proximos, apud collegas, variis illecebris potens: & cui expeditius fuerat tradere imperium, quàm obtinere. Bellum Iudaicum Flavius Vespasianus (ducem eum Nero delegerat) tribus legionibus administrabat. Nec Vespasiano aduersus Galbam votum, aut animus. Quippe T. filium ad venerationem cultumque eius miserat, ut suo loco memorabimus. Occultâ lege fati, & ostentis ac responsis destinatum Vespasiano liberisque eius imperium, post fortunam credidimus. Egyptum copiasque

Capito cæsus:

Cum inuisa Galba.

inuisum s. principem
Quilibetis
nimis etiam
obnoxius.Cluvius Rufus
Hispania
Præses.Galliarum
pars aliena
Galba:Etiam legiones
ad Rhe-
num.Hordeonius
Flaccus, pater
earum præfectus:Parti Vitellij
Lius.Britannica
legiones
modesta.Syria præses
Mucianus.Eius vita
brevis, &
ingenium.fuerit
Vespasianus
cum Iudæis
belligerat.

quibus coërceretur, iam inde à diuo Augusto, equites Romani obtinent loco regum. Ita visum expedire, prouinciam aditu difficilem, annonæ secundam, superstitione, ac lasciuiâ discordē & mobilem, insciam legum, ignaram magistratuum domi retinere. Regebat tum Tiberius Alexander eiusdem nationis: Africa, ac legiones in eâ, interfecto Clodio Macro, contentæ qualicumque Principe, post experimentum domini minoris. Duæ Mauretaniæ, * Rhætia, Noricum, Thracia, & quæ aliæ procuratoribus cohibentur, ut cuique exercitui vicinæ, ita in fauorem aut odium contactu valentiorum agebantur. Inermes prouinciæ, atque ipsa in primis Italia, cuiusque seruitio expositæ, in pretium belli cessuræ erant. Hic fuit rerum Romanarum status, cum Ser. Galba iterum, Tirus Vinius cōsules, inchoauere annum sibi vltimum, Reip. propè supremum. Paucis post kalen. Ian. diebus Pompeij Propinqui procuratoris, è Belgicâ litteræ afferuntur, superioris Germaniæ legiones, ruptâ sacramenti reuerentiâ, Imperatorem alium flagitare, & senatui ac Pop. Rom. arbitrium eligendi permittere, quo seditio mollius acciperetur. Maturauit ea res consilium Galbæ, iam pridem de adoptione secum & cum proximis agitantis. Non sanè crebrior totâ ciuitate sermo per illos menses fuerat. primum licentiâ ac libidine talia loquendi, dein fessâ * iam ætate Galbæ. Paucis iudicium, aut Reip. amor: multi occultâ spe, prout quis amicus vel cliens, hunc vel illû * ambitionis rumoribus destinabant. Et iam in T. Vinij odium diuerterant, qui in dies quanto potentior, * eodem[actu] inuisior erat. Quippe hiantes in magnâ fortunâ amicorum cupiditates, ipsa Galbæ facilitas intendebat: cum apud infirmum & credulum minore metu, & maiore præmio peccaretur. Potentia principatus diuisa in T. Vinium consulem, & Corneliū Laconem prætorij præfectum. Nec minor gratia Icelo Galbæ liberto, quem annulis donatum equestri nomine Martianum vocitabant. Hi discordes, & rebus minoribus sibi quisque tendentes, circa consilium eligendi successoris in duas factiones scindebantur. Vinius pro M. Othone; Laco atque Icelus consensu non tam vnum aliquem fouebant, quàm alium. Neque erat Galbæ ignota Othonis ac T. Vinij amicitia, ex rumoribus nihil silentio transmittentium: quia Vinio vidua filia, cælebs Otho, gener ac focer destinabantur. Credo & Reip. curam subisse, frustra à Nerone translata, si apud Othonem relinqueretur. namque Otho pueritiam incuriosè, adolescentiam petulanter egerat, gratus Neroni æmulatione luxus. Eoque iam Poppæam Sabinam Principale scortum, ut apud conscium libidinum deposuerat, donec * Octauiam uxorem amoliretur. Mox suspectum in eadem Poppæâ, in prouinciam Lusitaniam specie legationis seposuit. Otho, comiter administratâ prouinciâ, primus in partes transgressus, nec segnis, & donec bellum fuit, inter præsentis splendoris, spem adoptionis statim conceptam, acrius in dies rapiebat: fauentibus plerisque militum, pronâ in eum aulâ Neronis ut similem. Sed Galba, post nuntios Germanicæ seditionis, quamquam nihil adhuc de Vitellio certum, anxius quoniam exercituum vis erumperet, ne urbano quidem militi confisus, quod remedium vnicum rebatur, comitia imperij transigit. Adhibitoque super Vinium ac Laconem, Mario Celso consule designato, ac Ducenio Gemino præfecto vrbis, pauca præfatus de suâ senectute, Pisonem Licinianum accersiri iubet: seu propriâ dilectione, siue, ut quidam tradiderunt, Lacone instante. cui apud Rubellium Plautum exercita cum Pifone amicitia: sed callidè ut ignotum fouebat, & prospera de Pifone fama consilio eius fidem addiderat. Pifonem M. Crasso & Scriboniâ genitus, nobilis vtrimque, vultu habituq. moris antiqui, & æstima-

Egypti Praeses Ti. Alexander.

* Rhætia,

Nuntij de legionum Germanicarum defectione.

Galba de adoptando Cæsare cogitat. * Rhen. fella annis ætate

Quem alij alium destinant. * ambitiosis eadem inuisior.

Galba ipse vix sui arbitrij. Triumviri eum regunt, aut distringunt.

T. Vinius Othonem promouet.

Quinon eâ fortunâ dignus.

* Regius cod. Octauia vxor amoueretur.

Tamen callidè ambiebat.

Sed Galba alium ab omnium mente eligit.

Pisonem Licinianum.

& æstimatione rectâ seuerus, deterius interpretantibus tristior habebatur. Ea pars morum eius, quo suspectior sollicitis, adoptanti placebat. Igitur Galba apprehensâ Pisonis manu, in hunc modum locutus fertur. Si te priuatus, lege curiatâ apud Pontifices, ut moris est, adoptarem; & mihi egregium erat tunc, Pompeij & M. Crassij subolem in penates meos adlescere; & tibi insigne, Sulpicia ac Lutatia decora, nobilitati tuæ adiecisse. Nunc me deorum hominumque consensu ad imperium vocatum, præclara indoles tua, & amor patriæ impulit, ut principatum, de quo maiores nostri armis certabant, bello adeptus, quiescenti offeram. exemplo diui Augusti, qui sororis filium Marcellum, dein generum Agrippam, mox nepotes suos, postremo Tiberium Neronem priuignum, in proximo sibi fastigio collocauit. Sed Augustus in domo successorem quaesuit, ego, in Rep. Non quia propinquos aut socios belli non habeam: sed neque ipse imperium ambitione accepi; & iudicij mei documentum sint, non mea tantum necessitudines, quas tibi postposui, sed & tuæ. Est tibi frater pari nobilitate, natu maior, dignus hac fortunâ, nisi tu potior esses. Ea ætas tua quæ cupiditates adolescentiæ iam effugerit: ea vitæ, in quâ nihil præteritum excusandum habeas. Fortunam adhuc tantum aduersam tulisti. Secunda res acrioribus stimulis animum explorant: quia miseriæ tolerantur, felicitate corrumpimur. Fidem, libertatem, amicitiam, præcipua humani animi bona, tu quidem eadem constantia retinebis: sed alij per obsequium immuunt. Irrumpet adulatio, blanditiæ pessimum veri affectus venenum, sua cuique utilitas. Etiam ego ac tu simplicissime inter nos hodie loquimur, ceteri, libentius cum fortunâ nostrâ, quàm nobiscum. Nam suadere Principi quod oporteat, multi laboris: assentatio erga Principem quemcumque, sine affectu peragitur. Si immensum imperij corpus stare ac librari sine rectore posset, dignus eram, à quo Resp. inciperet. Nunc eò necessitatis iam pridem ventum est, ut nec mea senectus conferre plus Populo Rom. possit, quàm bonum successorem; nec tua plus iuuenta, quàm bonum Principem. Sub Tiberio, & Caio, & Claudio, vnius familiæ quasi hereditas fuimus: loco libertatis erit, quod eligi cœpimus. Et finitâ Juliorum Claudiorumque domo, optimum quemque adoptio inueniet. Nam generari & nasci à Principibus, fortuitum, nec ultra æstimatur: adoptandi iudicium integrum, & si velis eligere, consensu monstratur. Sit ante oculos Nero, quem longâ Cæsarum serie tumentem, non Vindex cum inermi prouinciâ, aut ego cum vna legione, sed sua immanitas, sua luxuriâ ceruicibus publicis depulere. Neque erat adhuc damnati Principis exemplum. Nos bello, & ab æstimantibus asciti, cum inuidiâ quamuis, egregij erimus. Ne tamen territus fueris, si duæ legiones in hoc concussi orbis motu nondum quiescunt. Ne ipse quidem ad securas res accessi: & auditâ adoptione, desinam videri senex, quod nunc mihi vnum obiicitur. Nero à pessimo quoque semper desiderabitur: mihi ac tibi prouidendum est, ne etiam à bonis desideretur. Monere diutius neque temporis huius, & impletum est omne consilium, si te bene elegi. Vtilissimus quidem ac breuissimus bonarum malarumque rerum dilectus, cogitare quid aut nolueris sub alio Principe, aut volueris. Neque enim hic, ut in ceteris gentibus quæ regnantur, certa dominorum domus, & ceteri serui: sed imperaturus es hominibus, qui nec totam seruitutem pati possunt, nec totam libertatem. Et Galba quidem, hæc ac talia, tamquam Principem faceret; ceteri, tamquam cum facto loquebatur. Pisonem ferunt statim intuentibus, & mox coniectis in eum omnium oculis, nullum turbati, aut exsultantis animi motum prodidisse. Sermo erga patrem imperatoremque reuerens, de se moderatus, nihil in vultu habituque mutatum: quasi imperare posset magis, quàm vellet. Consultatum inde, pro rostris, an in senatu, an in castris adoptio nuncuparetur. Iri in castra placuit. honorificum id militibus fore, quorum fauorem ut largitione & ambitu malè acquiri, ita per bonas artes haut spernendum. Circumsteterat interim palatium publica expectatio magni secreti impatiens, & malè coercitam famam supprimentes augebant. Quartum idus Ianu. secundum imbribus diem, tonitrua & fulgura & cælestes minæ ultra solitum turbauerant. Obseruatum id antiquitus comitiis dirimendis, non terruit Galbam quo minus in castra pergeret: contemptorem talium ut fortuitorum; seu quæ

Virum nobilem, & seuerum.

Galba ad eum antea oratio.

* Cod. regius idem

Piso par fortis:

Eamque immotus excipit.

In castris itur:

*Adoptio ex-
ponitur:
* Ferretur, ex-
emplo diui
Augusti, &
more militari.
Sed donatini
nulla mentio.
* Veneta editio,
addidit,*

*Et omnino
Galba nimis
restriclus.*

*Inde apud
Patres publi-
cæ adoptio:*

*Admodum
eâ lato.*

*Legati ad le-
giones Ger-
manicas
missi.
* suspectum.*

*Pecunia in
publicum
quæstæ:
* millies
Et repetita
à Neronis
affectis.*

** quinquagin-
ta. qui numerus
in Suetonio.*

** Farn. cod. Au-
relius*

*Otho ad im-
perium se ex-
stimulat:*

*Item liberti
eius:*

quæ fato manent, quamuis significata, non vitantur. Apud frequentem mi-
litum concionem, imperatoriâ breuitate, adoptari à se Pisonem * more diui
Augusti, & exemplo militari, quo vir virum legeret, pronuntiat: ac ne dissi-
mulata seditio in maius crederetur, vltro asseuerat, quartam & duodeuicesi-
mam legiones, paucis seditionis auctoribus, non vltra verba ac voces errasse,
& breui in officio fore. Nec vllum orationi aut lenocinium * additum, aut
pretium. Tribuni tamē centurionesque, & proximi militum, gratabundi re-
spondent. per ceteros mæstitia ac silentium, tamquam vsurpatam etiam in
pace donatini necessitatem, bello perdidissent. Constat potuisse conciliari
animos quantulacumque parci senis liberalitate. Nocuit antiquus rigor &
nimia seueritas, cui iam pares non sumus. Inde apud senatum non comior
Galbæ, non longior quàm apud milites sermo: Pisonis comis oratio. Et pa-
trum fauor aderat, multi voluntate effusius, qui noluerant mediè, ac plurimi
obuio obsequio priuatas spes agitantes, sine publicâ curâ. Nec aliud sequenti
quatruiduo (quod medium inter adoptionem & eadem fuit) dictum à Pione
in publicum, factumve. Crebrioribus in dies Germanicæ defectionis nun-
tiis, & facili ciuitate ad accipienda credendaque omnia noua, cum tristitia
sunt, censuerant patres mittendos ad Germanicum exercitum legatos. agita-
tum secreto, num & Piso proficisceretur * maiore prætextu: illi auctoritatem
senatus, hic dignationem Cæsaris laturus. Placebat & Laconē prætorij præ-
fectum simul mitti. Is consilio intercessit. Legati quoque (nam senatus ele-
ctionem Galbæ permiserat) scdâ inconstantia nominati, excusati, substituti,
ambitu remanendi aut eundi, vt quemque metus vel spes impulerat. Proxi-
ma pecuniæ cura. Et cuncta scrutantibus iustissimum visum est, inde repeti,
vnde inopiæ causa erat. Bis & vices * mille sestertium donationibus Nero
effuderat. Appellari singulos iussit, decumâ parte liberalitatis apud quemq.
eorum relicta. At illis vix decumâ super portiones erant: iisdem erga aliena
sumtibus, quibus sua prodegerant, cum rapacissimo cuique ac perditissimo,
non agri, aut scenus, sed sola instrumenta vitiorum manerent. Exactioni * xxx.
equites Romani præpositi, nouam officij genus, & ambitu ac numero one-
rosam: vbique hasta, & sector, & inquieta vrbs auctionibus. Attamen grân-
de gaudium, quod tam pauperes forent quibus donasset Nero, quàm quibus
abstulisset. Exauctorati per eos dies tribuni, è prætorio Antonius Taurus, &
* Antonius Naso: ex urbanis cohortibus, Æmilius Pacensis: è vigiliis, Iulius
Fronto. Nec remedium in ceteros fuit, sed metus initium: tamquam per ar-
tem & formidinē singuli pellerentur, omnibus suspectis. Interea Othonem,
cui compositis rebus nulla spes, omne in turbido consilium, multa simul ex-
stimulabant: luxuria etiam Principi onerosa, inopia vix priuato toleranda, in
Galbam ira, in Pisonem inuidia. Fingebat & metum, quo magis concupis-
ceret. *Pnegrauem se Neroni fuisse. nec Lusitaniam rursus aut alterius exsiliij honorem exspe-
ctandum: suspectum semper inuisumque dominantibus, qui proximus destinaretur. Nocuisse id
sibi apud senem Principem: magis nociturum apud iuuenem; ingenio trucem, & longo exsilio
efferatum. Occidi Othonem posse. proin agendum audendumque dum Galbæ auctoritas fluxa,
Pisonis nondum coaluisset. Opportunos magnis conatibus transitus rerum: nec contatione opus,
vbi perniciosior sit quies, quàm temeritas. Mortem omnibus ex natura æqualem, obliuione apud
posteror, vel gloriâ distingui. Ac si nocentem innocentemque idem exitus maneat, acrioris vni
esse, meritò perire.* Non erat Othonis mollis & corpori similis animus. Et intimi
libertorum seruorumque corruptius quàm in priuatâ domo habiti, aulam
Neronis, & luxus, adulteria, matrimonia ceterasque regnorum libidines auido
talium, si auderet, vt sua ostentantes; quiescenti, vt aliena exprobrabant: vr-
gentibus

gentibus etiam mathe-
obseruatione siderum
rantibus fallax, quod
Multos secreta Poppæ
instrumentum, habere
cū superfuturum præ-
iecturâ nim & rumore
persuaserat fore, vt in
monitu fatorem præ-
obscure credi. Nec de
cillime ab eiusmodi
pens, studia militum
crauerat. In itinere, in
tum nomine vocans, a-
lando, alios agnosceret
rendo sapius querela
menta vulgi. Labores
accipiebantur: cum C
Pirenæum & Alpes, &
Flagrantibus iam mi-
proximis Tigellini
gum, & in nouas cu-
est, vt per speciem co-
excubias agent, vni
largitionem, Otho
animosus corruptus
vicino ambigenti, v-
rit: per seccordiam præ-
è libertis Onomastu
Tesserarium specula-
postquam vario scem
onerat, datâ pecuniâ
pulares imperium P
tiam facinoris pau-
mulant: primores m
ceteros, irâ & desper
ronis, ac desiderium
mutandæ militiæ te-
rum motas iam m
tus fidem. Adeoque
latio fuit, vt postero
nisi incerta noctis, &
mulentos consensum
sanguine sobrii par
manici exercitus mil
destinaretur. Mul-
quædam apud Galb
morum, consiliq. g
uersus peritos pernici
Galbæ, haruspex V

gentibus etiam mathematicis, dum novos motus, & clarum Othoni annum observatione siderum affirmant. genus hominum potentibus infidum, sperantibus fallax, quod in ciuitate nostrâ & verabitur semper, & retinebitur. Multos secreta Poppæ mathematicos, pessimum principalis matrimonij instrumentum, habuerant: è quibus Ptolemæus Othoni in Hispaniâ comes, cum superfuturum eum Neroni promississet, postquam ex euentu fides, coniecturâ iam & rumore, senium Galbæ, & iuuentam Othonis computantium, persuaferat fore, ut in imperium ascisceretur. Sed Otho tamquam peritiâ, & monitu fatorum prædicta accipiebat, cupidine ingenij humani libentiùs obscura credi. Nec deerat Ptolemæus, iam & sceleris instigator, ad quod facillimè ab eiusmodi voto transitur. Sed sceleris cogitatio incertum an repens, studia militum iam pridem spe successionis, aut paratu facinoris affectauerat. In itinere, in agmine, in stationibus, vetustissimum quemque militum nomine vocans, ac memoriâ Neroniani comitatus, cõtubernales appellando, alios agnoscere, quosdam requirere, & pecuniâ aut gratiâ iuuare: inferendo sæpius querelas, & ambiguos de Galbâ sermones, quæque alia turba-menta vulgi. Labores itinerum, inopia cõtuentuum, duritia imperij, atrocius accipiebantur: cum Campaniæ lacus & Achaïæ vrbes classibus adire soliti, Pirenæum & Alpes, & immensa viarum spatia, ægrè sub armis eniterentur. Flagrantibus iam militum animis, velut faces addiderat Meuius Pudens è proximis Tigellini. is mobilissimum quemque ingenio, aut pecuniæ indigum, & in nouas cupiditates præcipitem alliciendo, eò paulatim progressus est, ut per speciem conuiuij quoties Galba apud Othonem epularetur, cohorti excubias agenti, viritim centenos nummos diuideret. quam velut publicam largitionem, Otho, secretioribus apud singulos præmiis, intendebat. adeo animosus corruptor, ut Cocceio Proculo speculatori de parte finium cum vicino ambigenti, vniuersum vicini agrum suâ pecuniâ emptum dono dederit: per secordiam præfecti, quem nota pariter & occulta fallebant. Sed tum è libertis Onomastum futuro sceleri præfecit, à quo Barbium Proculum Tesserarium speculatorum, & Veturium Optionem eorundem perductos, postquam vario sermone callidos, audacesque cognouit, pretio & promissis onerat, datâ pecuniâ ad pertentandos plurium animos. Suscepere duo manipulares imperium Pop. Rom. transferendum, & transtulerunt. In conscientiam facinoris paucis asciti, suspensos ceterorum animos, diuersis artibus stimulant: primores militum, per beneficia Nymphidij ut suspectos: vulgus & ceteros, irâ & desperatione dilati toties donatiui. erant quos memoria Neronis, ac desiderium prioris licentiæ accenderet. in commune omnes metu mutandæ militiæ terrebantur. Infecit ea tabes legionum quoque & auxiliorum motas iam mentes, postquam vulgatum erat labare Germanici exercitus fidem. Adeoque parata apud malos seditio, etiam apud integros dissimulatio fuit, ut postero Iduum die, redeuntē à cœnâ Othonem rapturi fuerint, nisi incerta noctis, & totâ vrbe sparsa militum castra, nec facilem inter temulentos consensum timuissent: non Reip. curâ, quam fœdare Principis sui sanguine sobrij parabant, sed ne per tenebras, ut quisque Pannonici vel Germanici exercitus militibus oblatus esset, ignorantibus plerisque pro Othone destinaretur. Multa erumpentis seditionis indicia per conscios oppressa, quædam apud Galbæ aures præfectus Laco elusit, ignarus militarium animorum, consilijque quamuis egregij, quod non ipse afferret, inimicus, & aduersus peritos peruiçax. XV I I. kalend. Febr. sacrificanti pro æde Apollinis Galbæ, haruspex Vmbricius tristia exta, & instantes insidias, ac domesti-

Et diuinaculi.

Inter quos Ptolemæus quidam:

Fidem aliâ prædictione meritis.

Milites in eum prouocant.

Variâ olim arte conciliant.

Et accessit corruptor Meuius Pudens.

Qui largitur nummos ut dabat, pro portulâ.

Et Otho ipse animosus largitor.

Electi duo milites, aliorum illices.

Hi variè mouent & alienant à Galbâ.

Et statim parata manus.

Indicia & initia seditionis præter à Laco.

Prædictum Galbæ discrimen:

cum

Audiente
Othone.

Qui ad con-
iuratos suos
pergit:

Paucos pro
re tanta.

Rapiunt illū
in castra.

Et admitti-
tur:

Dum alij si-
lent, alij
probant.

Ad Galbam
is nuntius.

Placuit si-
dem cohort-
is excuban-
tis tentari.

Alloquitur
Piso facin-
de.

Illi fidi &
proni viden-
tur.
Sed verbis.

Mittitur ad
conciliandos
alios milites.

cum hostem prædicit: audiente Othone (nam proximus adstiterat) idque ut lætū ē contrario, & suis cogitationibus prosperū interpretante. Nec multo post libertus Onomastus nuntiat, expectari eum ab architecto & redemptoribus. quæ significatio cōiurantium iam militum, & paratæ cōiurationis conuenerat. Otho, causam digressus requirentibus, cum emi sibi prædia vetustate suspecta, eoq. prius exploranda finxisset, innixus liberto, per Tiberianam domum in Velabrum, inde ad Miliarium aureum, sub ædem Saturni pergit. Ibi tres & viginti speculatores consalutatum Imperatorem, ac paucitate salutantium trepidum, & sellæ festinanter impositum strictis mucronibus rapiunt. Totidem ferme milites in itinere aggregantur; alij conscientia, plerique miraculo: pars clamore & gladiis, pars silentio, animos ex euentu sumturi. Stationem in castris agebat Iulius Martialis tribunus. Is magnitudine subiti sceleris, an corrupta latius castra, ac si contra tenderet, exitium metuens, præbuit plerisque suspicionem conscientia. Anteposuerunt ceteri quoque tribuni centurionesque præsentia dubiis & honestis. Isque habitus animorum fuit, ut pessimum facinus auderent pauci; plures vellent, omnes paterentur. Ignarus interim Galba & sacris intentus, fatigabat alieni iam imperij deos: cum affertur rumor rapi in castra, incertū quem senatorem, mox Othonem esse qui raperetur. Simul ex totā vrbe ut quisque obuius fuerat, alij formidinem augentes, quidam minora vero, ne tum quidem obliiti adulationis. Igitur consultantibus placuit tentari animum cohortis, quæ in palatio statione agebat, nec per ipsum Galbam, cuius integra auctoritas maioribus remediis seruabatur: Piso pro gradibus domus vocatos, in hūc modum allocutus est. *Sextus dies agitur, commilitones, ex quo ignarus futuri, & siue optandum hoc nomen siue timendum erat, Caesar ascitus sum: quo domus nostræ aut Reip. fato, in vestra manu positum est. non quia, meo nomine, tristiore casum paueam, ut qui aduersa expertus cum maxime, ducam ne secunda quidem minus discriminis habere: patris & senatus & ipsius imperij vicem doleo, si nobis aut perire hodie necesse est, aut, quod æquè apud bonos miserum est, occidere. Solatium proximi motus habebamus, incruentam urbem & res sine discordia translata. Prouisum adoptione videbatur, ut ne post Galbam quidem bello locus esset. Nihil arrogabo mihi nobilitatis aut modestia. neque enim relatu virtutum, in comparatione Othonis, opus est. Virtutibus, quibus solis gloriatur, euertere imperium, etiam cum amicū Imperatoris ageret. Habitu & incessu, an illo muliebri ornatu, mereretur imperium? Falluntur, quibus luxuria specie liberalitatis imponit. Perdere iste sciet, donare nesciet. Stupra nunc, & commissationes, & seminarum coetus, voluit animo. hæc Principatus præmia putat, quorum libido ac voluptas, penes ipsum sit; rubor ac dedecus, penes omnes. Nemo enim unquam imperium flagitio questum bonis artibus exercuit. Galbam consensus generis humani, me Galba, consentientibus vobis, (Caesarem dixit. Si Resp. & senatus, & populus, vana nomina sunt: vestra, commilitones, interest, ne Imperatorem pessimi faciant. Legionum seditio aduersum duces suos audita est aliquando: vestra fides famaque, illæsa ad hunc diem mansit. & Nero quoque vos destituit, non vos Neronem. Minus XXX. transfuga & desertores, quos centurionem aut tribunum sibi eligentes nemo ferret, imperium assignabunt? Admittitis exemplum? & quiescendo commune crimen facitis? Transcendet hæc licentia in provincias: & ad nos scelerum exitus, bellorum ad vos pertinebunt. Nec est plus quod pro cede Principis, quam quod innocentibus datur. sed proinde a nobis donatum ob fidem, quam ab aliis pro facinore accipietis.* Dilapsis speculatoribus, cetera cohors non aspernata concionantem, ut turbidis rebus euenit, timore magis, & non nullo adhuc consilio, parat signa, quod postea creditū est, insidiis & simulatione. Missus & Celsus Marius ad electos Illyrici exercitus, Vipsanij in porticu tendentes. Præceptum Amulio Sereno & Domitio Sabino principibus, ut Germanicos milites è Libertatis atrio accerferent. Legioni classica diffidebat,

diffidebat, infestis ob-
cidauerat Galba. Per
Seuerus, Subrius Dex-
adulta seditio meliori-
rum milites adori
non ordine militum
suspectior erat. Legi-
exercitus electi, Celsus
rauerat, inualidis ad-
Alexandriam peruenit
fiore curā Galba refecit
seruitis, & dissono cla-
centium, ut si in circo
iudicium aut in circo
sed tradito more, quo
num, & studiis inani-
Vinius mactandam inter-
conferat: daret mactandam
sua morā valescere. Den-
teat, in aliena potestate.
ualida adhuc conuulsi-
gressus, ad ignaros illu-
discat. Non expectanda
tolum adeat: dum euenit
oblationem mimum tunc
ni, & quæ plurimum
cadere necesse sit, ac
gnantem huic sententi-
priuati odij pertinaciam
ciosa sua adhibere ac-
nomine, recenti fauore
volebat. Et facilius de-
stris Othonis, vagus
interfuisse se quidam
incuriosos. Multi
iam Othonianis, qui
verò non populus
sed equitum plerique
ribus, ruere intus,
Ignatissimus quisque
bis, linguæ feroces: ne
sensu errantium victi-
que corpore lictum, se-
tor, cruentum gladium
ba, commilito, inquit,
tiam, minantibus im-
iam in castris omnium
corporibus, in sugge-
dum inter signa Otho-
nibus aduendi locus

diffidebat, infestæ ob cædem commilitonū, quos primo statim introitu trucidauerat Galba. Pergunt etiam in castra prætorianorum tribuni Cerius Seuerus, Subrius Dexter, Pompeius Longinus, si incipiens adhuc & nōdum adulta seditio melioribus consiliis flecteretur. Tribunorum Subrium & Cerium milites adorti minis, Longinum manibus coërcent, exarmantque: quia non ordine militiæ, sed è Galbæ amicis, fidus Principi suo, & desciscientibus suspectior erat. Legio classica nihil cunctata prætorianis adiungitur. Illyrici exercitus electi, Celsum infestis pilis proturbant. Germanica vexilla diu nūtauere, inualidis adhuc corporibus, & placatis animis, quod eos à Nerone Alexandriam præmissos, atque inde rursus longâ nauigatione ægros, impensiore curâ Galba refouebat. Vniuersa iam plebs palatium implebat, mixtis seruitiis, & dissono clamore, cædem Othonis, & coniuratorum exsilium poscentium, vt si in circo ac theatro ludicrum aliquod postularent. Neque illis iudicium aut veritas: quippe eodem die diuersa pari certamine postulaturis: sed tradito more, quemcumque Principem adulandi, licentiâ acclamationum, & studiis inanibus. Interim Galbam duæ sententiæ distinebant. Titus Vinus manendum intra domum, opponenda seruitia, firmandos aditus, non eundem ad iratos censebat: daret malorum poenitentia, daret bonorum consensui spatium. scelera impetu, bona consilia morâ valescere. Denique eundi vltro si ratio sit, eandem mox facultatem: regressus, si poeniteat, in alienâ potestate. Festinandum ceteris videbatur, antequam cresceret inualida adhuc coniuratio paucorum. Trepidaturum etiam Othonem, qui furtim digressus, ad ignaros illatus, contatione nunc & segnitia terentium tempus, imitari Principem discat. Non expectandum, vt compositis castris, forum inuadat, & prospiciente Galbâ Capitolium adeat: dum egregius imperator, cum fortibus amicis, ianuâ, ac limine tenus domum cludit, obsidionem nimirum toleraturus. Et præclarum in seruis auxilium, si consensus tantæ multitudinis, & quæ plurimum valet, prima indignatio languescat. Proinde intuta, quæ indecora: vel si cadere necesse sit, occurrendum discrimini. Id Othoni inuidiosus, & ipsis honestum. Repugnantiem huic sententiæ Vinium, Laco minaciter inualit, stimulante Icelo, priuati odij pertinaciâ, in publicum exitium. Nec diutius Galba cunctatus, speciosiora suadentibus accessit. Præmissus tamē in castra Piso, vt iuuenis magno nomine, recenti fauore, & infensus T. Vinio; seu quia erat, seu quia irati ita volebāt. Et facilius de odio creditur. Vix dum egresso Pisone, occisum in castris Othonē, vagus primum & incertus rumor, mox vt in magnis mēdaciis, interfuisse se quidam, & vidisse affirmabant, credulâ famâ, inter gaudentes, & incuriosos. Multi arbitrabantur compositum auctumque rumorem, mixtis iam Othonianis, qui ad euocandum Galbam, læta falso vulgauerint. Tum verò non populus tantum & imperita plebs in plausus & immodica studia, sed equitum plerique ac senatorum, posito metu incauti, refractis palatii foribus, ruere intus, ac se Galbæ ostentare, præreptam sibi vltionem querentes. Ignauissimus quisque, & (vt res docuit) in periculo non ausurus, nimij verbis, linguæ feroces: nemo scire, & omnes affirmare. donec inopiâ veri, & consensu errantium victus, sumto thorace Galba, irruenti turbæ neque ætate neque corpore sistens, sellâ leuaretur. Obuius in palatio Iulius Atticus speculator, cruentum gladium ostentans, occisum à se Othonem clamauit. Et Galba, Commilito, inquit, quis iussit? insigni animo ad coërcendam militarem licentiam, minantibus intrepidus, aduersus blandientes incorruptus. Haut dubiæ iam in castris omnium mentes, tantusque ardor, vt non contenti agmine & corporibus, in suggestu, in quo paullo antè aurea Galbæ statua fuerat, medium inter signa Othonem vexillis circumdarent. Nec tribunis aut centurionibus adcundi locus: gregarius miles caueri insuper præpositos iubebat.

R

Strepere

Etiam ad ipsos prætorianos.

Qui minantur, & sperant.

Nec alij sanè audiunt.

Nisi quod plebs æstuat pro Galbâ.

Non in longum.

T. Vinus in Palatio manendum censet.

Alij celeriter obuiam eundem.

Inter quos & Laco.

Id est factum.

Vanus interea rumor de cæde Othonis.

Sed forte, seu consulto sparsus.

Itaque omnes iam prompti.

Et pro Galbâ ruere.

Insigne eius dictum ad vanum militem.

At magis firma in castris mentes.

Vera illis
alacritas &
mina.

Otho gesti-
bus excitat:

Etiā aptā
oratione.
* Libri, vocat

* Alibi,
* Cod. regius
Betus Chiloni.
Rhen. Vettij.
recte.

* Videntur in-
ducenda.

Arma diui-
dit:

Iamq; in vr-
bem ruunt.

Galba flu-
ctuat.

Laco agitat
de Vmijca-
de:
Intempesti-
uē.

Strepere cuncta clamoribus, & tumultu, & exhortatione mutuā; non tam-
quā in populo ac plebe, variis segni adulatione vocibus, sed vt quemque
affluentium militum aspexerant, prehensare manibus, complecti armis, col-
locare iuxta, praeire sacramentum, modò Imperatorem militibus, modò Im-
peratori milites commendare. Nec deerat Otho protendens manus, adorare
vulgum, iacere oscula, & omnia seruiliter pro dominatione. Postquam vni-
uersa classiariorum legio sacramentum eius accepit, fidens viribus, & quos
adhuc singulos exstimulauerat, accendendos in commune ratus, pro vallo
castrorū ita coepit. Quis ad vos processerim, commilitones, dicere non possum: quia nec
priuatum me * vocari sustineo, Princeps à vobis nominatus, nec Principem, alio imperante. Ve-
strum quoque nomen in incerto erit, donec dubitabitur Imperatorem populi Rom. in castris, an
hostem habeatis. Audistisne, vt poena mea, & supplicium vestrum simul postulentur? adeo ma-
nifestum est, neque perire nos, neque saluos esse, nisi vnā, posse. Et cuius leuitatis est Galba, iam
fortasse promisit: vt qui nullo exposcente, tot milia innocentissimorum ciuium trucidauerit. Hor-
ror animum subit, quoties recordor feralem introitum, & hanc solam Galbae victoriam, cum in
oculis vrbis decumari deditos euberet, quos deprecantes in fidem acceperat. His auspiciis urbem
ingressus, quam gloriam ad Principatū attulit, nisi occisi Obultronij * Sabini, & Cornelij Mar-
celli in Hispania, Beruichilonis in Gallia, Fonteii Capitonis in Germania, Clodij Macri in Afri-
ca, Cingonij in via, Turpiliani in vrbe, Nymphidij in castris? Quae vsquam provincia, quae castra
sunt, nisi cruenta & maculata? aut, vt ipse praedicat, emendata & correpta? Nam quae alij sceler-
a, hic remedia vocat: dum falsis nominibus, seueritatem pro seuitia, parsimoniam pro auaritia,
supplicia & contumelias vestras, disciplinam appellat. Septem à Neronis sine menses sunt, &
iam plus rapuit scelus, quā quod Polycleti, & Vatini, & Elij, [& alij] parauerunt. Minore
auaritia aut licentia grassatus esset T. Vinus, si ipse imperasset. nunc & subiectos nos habuit
tamquam suos, & viles vt alienos. Vna illa domus sufficit donatio, quod vobis nunquam
datur, & cotidie exprobratur. Ac ne qua saltem in successore Galbae spes esset, accersit ab exsilio,
quem tristitia & auaritia sui simillimum iudicabat. Vidistis, commilitones, notabili tempestate,
etiam deos infausam adoptionem aduersantes. Idem senatus, idem populi Rom. animus est. Ve-
stra virtus expectatur, apud quos omne honestis consiliis robur, & sine quibus quamuis egregia
inualida sunt. Non ad bellum vos, nec ad periculum voco: omnium militum arma nobiscum sunt.
Nec vna cohors togata defendit nunc Galbam, sed detinet. Cum vos aspexerit, cum signū meum
acceperit, hoc solum erit certamen, quis mihi plurimum imputet. Nullus contationi locus est in eo
consilio, quod non potest laudari nisi peractum. Aperire deinde armamentarium ius-
sit. rapta statim arma, sine more & ordine militiae, vt pratorianus, aut legio-
narius insignibus suis distingueretur. Miscentur auxiliariis, galeis scutif-
que. Nullo tribunorum centurionūve adhortante, sibi quisque dux & in-
stigatō: & praecipuum pessimorum incitamentum, quod boni mærebant.
Iam exterritus Piso fremitu crebrescentis seditionis, & vocibus in urbem vs-
que resonantibus, egressum interim Galbam & foro appropinquantem asse-
cutus erat: iam Marius Celsus haut læta rettulerat. cum alij in palatium re-
dire, alij Capitolium petere, plerique rostra occupanda censerent, plures tan-
tū sententiis aliorum contradicerent, vtque euenit in consiliis infelicibus,
optima viderentur, quorum tempus effugerat. Agitasse Laco, ignaro Galbā,
de occidendo T. Vinio dicitur, siue vt poenā eius animos militum mulceret,
seu consciū Othonis credebatur, ad postremum vel odio. Hæitationem at-
tulit tempus ac locus, quia initio cædis orto, difficilis modus: & turbauere
consilium trepidi nuntij, ac proximorum diffugia, languentibus omnium
studiis, qui primò alacres fidem atq. animum ostentauerant. Agebatur huc
illuc Galba, vario turbæ fluctuantis impulsu, completis vndique basilicis ac
templis, lugubri prospectu. neque populi aut plebis vlla vox, sed attoniti
vultus,

vultus, & conuersæ ad omnia aures. non tumultus, non quies, quale magni
metus, & magnæ iræ silentium est. Othoni tamen armari plebem nuntiaba-
tur. Iræ præcipites, & occupare pericula iubet. Igitur milites Romani, quasi
Vologesen, aut Pacorum, auro Arfacidarum solio depulsuri, ac non Impera-
torem suum inermem & senem trucidare pergerent, disiectâ plebe, procul-
cato senatu, truces armis, rapidis equis forum irrumpunt. Nec illos Capito-
lij aspectus, & imminentiū templorum religio, & priores & futuri Princi-
pes terriere, quo minus facerent scelus, cuius ultor est quisquis successit. Vi-
so cominus armatorum agmine, vexillarius comitantis Galbam cohortis
(Atilium Vergilionem fuisse tradunt) dereptam Galbæ imaginem solo af-
fixit. Eo signo manifesta in Othonem omnium militum studia, desertum
fugâ populi forum, districta aduersus dubitantes tela. Iuxta Curtium lacum,
trepidatione ferentium Galba proiectus è sellâ, ac prouolutus est. Extremam
eius vocem, ut cuique odium aut admiratio fuit, variè prodidere. Alij sup-
pliciter interrogasse, quid mali meruisset? paucos dies exsoluendo donatiuo
deprecatur. Plures obtulisse ultro percussoribus iugulum, agerēt ac ferirent,
si ita è Rep. videretur. non interfuit occidentium quid diceret. De percussore
non satis constat: quidam Terentium Euocatum, alij Lecanium, crebrior
fama tradidit Camurium x. v. legionis militem, impresso gladio, iugulum
eius hausisse. Ceteri crura brachiaque (nam pectus tegebatur) fœdè laniaue-
re. pleraque vulnera, feritate & sæuitiâ, trunco iam corpori adiecta. Titum
inde Vinium inuasere. de quo & ipso ambigitur, consumserit ne vocem eius
instans metus, an proclamauerit, non esse ab Othone mandatum ut occide-
retur. Quod seu finxit formidine, seu conscientia coniurationis confessus
est: huc potius eius vita famaue inclinât, ut conscius sceleris fuerit, cuius
caussa erat. antè eadem diui Iulij iacuit, primo ictu in poplitem, mox ab Iulio
Caro legionario milite in vtrumque latus transuerberatus. Insignem illâ die
virum Sempronium Densum atas nostra vidit. Centurio is prætoris * co-
hortis ad Galbæ custodiam à Pisone additus, stricto pugione occurrens ar-
matis, & scelus exprobrans, ac modò manu, modò voce, vertendo in se per-
cussoribus, quamquam vulnerato Pisoni effugium dedit. Piso in ædem Vestæ
peruasit, exceptusque misericordia publici serui, & cõtubernio eius abditus,
non religione, nec cærimoniis, sed latebrâ imminens exitium differebat. cum
aduenere, * iussu Othonis, nominatim in cædem eius ardentes, Sulpicius
Florus è Britannicis cohortibus, nuper à Galbâ ciuitate donatus, & Statius
Murcus speculator. à quibus protractus Piso, in foribus templi trucidatur.
Nullam cædem Otho maiore latitiâ excepisse, nullum caput tam insatiabi-
libus oculis perlustrasse dicitur: seu tum primum leuata omni sollicitudine
mens, * vagare gaudio cœperat, seu recordatio maiestatis in Galbâ, amicitia
in T. Vinio, quamuis immitem animum imagine tristi confuderat. Pisonis,
ut inimici & æmuli, cæde lætari, ius fasque credebatur. Præfixa contis capita
gestabantur, inter signa cohortium iuxta Aquilam legionis, certatim osten-
tantibus cruentas manus qui occiderant, qui interfuerant, quive verè, quive
falsò, ut pulchrum & memorabile facinus iactabant. Plures quàm c. x. li-
bellos præmia exposcentium, ob aliquam notabilem illâ die operam, Vitel-
lius postea inuenit. omnesq. conquiri & interfici iussit, non honore Galbæ,
sed tradito Principibus more, munimentū ad præsens, in posterū, ultionem.
Alium crederes senatū, alium populū. Ruere cuncti in castra, anteire proxi-
mos, certare cum præcurrentibus, increpare Galbâ, laudare militū iudicium,
exoculari Othonis manum: quantoque magis falsa erant quæ fiebant, tanto

Plebs iam se-
let, & pen-
det ab enen-
tu.

Milites
Othoniani
forum auidi
irrumpunt.

Deficit, &
deserit Gal-
bam sua co-
hors.

Ipse à feren-
tibus in ter-
ram proici-
tur.

De supremâ
voce eius
variant.

Sicut & de
percussore.

T. Vinium
occisus.

Sempronij
Dens fides.

* Ambigua
lectio: de quâ
in Com. 2. et
-onod. 2. et
Piso in Vestâ
confugit.

* Libri aliquot.
missi.

Sed illinc
extractus, &
casus,
Lubanti &
lato admo-
dum Otho-
ne.
* vacare,

Multi gloriâ
hanc cadum
affectant:

Cum suo
postea exitio.

At Romani
nimium se
dant Otho-
ni.

Marius Cel-
sus ad eadem
postulatur.

Arrecripi-
tur ab Otho-
ne.

Duo Præfe-
cti Prætorio
facti.

Miles vaca-
tiones tolli
vult.
Quales ea?

Sed melius
visum est fisco
solui.

Laco occisus,
Et Icelus.

In Senatu
omnes hono-
res Othoni
habiti.

Cæsi, sepulti.

De Pifone
alogium.

De T. Vinio
elogium.

Turpe eius
stuprum.

Furti etiam
suspectus.

plura facere. Nec aspernabatur singulos Otho, audum & minacem militum
animum, voce vultuque temperans. Marium Celsum, cōsulem designatum,
& Galbæ vsque in extremas res amicum fidumque, ad supplicium expo-
stulabant, industriæ eius innocentiaque quasi malis artibus infensi. Cædis
& prædarum initium, & optimo cuique perniciem quæri apparebat. sed
Othoni nondum auctoritas inerat ad prohibendum scelus, iubere iam pote-
rat. Ita simulatione iræ, vinciri iussum, & maiores pœnas daturū affirmans,
præsenti exitio subtraxit. Omnia deinde arbitrio militum acta. Prætorij
præfectos sibi ipsi legere: Plotium Firmum è manipularibus quondam, tum
vigilibus præpositum, & incolumi adhuc Galbæ partes Othonis secutum.
Adiungitur Licinius Proculus, intimâ familiaritate Othonis, suspectus con-
silia eius fouisse, vrbi Flauium Sabinum præfecere, iudicium Neronis secu-
ti, sub quo eandem curam obtinuerat, plerisque Vespasianum fratrem in eo
respicientibus. Flagitatum, vt vacationes præstari centurionibus solitæ re-
mitterentur. Namque gregarius miles, vt tributum annuum pendebat. Pars
manipulis, pars per cōmœtus, aut in ipsis castris vaga, dum mercedem cen-
turiōi exsolueret, neque modum oneris quisquam, neque genus quæstus
pensi habebat. Per latrocinia & raptus, aut seruilibus ministeriis, militare
otium redimebant. Tum locupletissimus quisque miles, labore ac sæuitiâ fa-
tigari, donec vacationem emeret. Vbi sumtibus exhaustus, secordiâ miser
clanguerat, inops pro locuplete, & iners pro strenuo, in manipulum redibat.
ac rursus alius atque alius, eâdem egestate ac licentiâ corrupti, ad seditio-
nem & discordias, & ad extremum, bella ciuilia ruebant. Sed Otho, ne vulgi
largitione, centurionum animos auerteret, ex fisco suo vacationes annuas ex-
soluturum promisit: rem haut dubiè vtilem, & à bonis postea Principibus,
perpetuitate disciplinæ, firmatam. Laco præfectus, tamquam in insulam se-
poneretur, ab Euocato quem ad eadem eius Otho præmiserat, confossus. In
Martianum Icelum, vt in libertum, palàm animaduersum. Exacto per sce-
lera die, nouissimum malorum fuit lætitia. Vocat senatum prætor vrbanus,
certant adulationibus ceteri magistratus. Accurrūt patres, decernitur Otho-
ni tribunicia potestas, & nomen Augusti, & omnes Principum honores, an-
nitentibus cunctis abolere conuicia ac probra, quæ promiscuè iacta hæsisse
animo eius nemo sensit. Omisisset tot offensas, an distulisset, breuitate im-
perij in incerto fuit. Otho, cruento adhuc foro, per strages iacentium, in
Capitolium atque inde in palatium vectus, concedi corpora sepulturæ, cre-
marique permisit. Pisonem Verania vxor ac frater Scribonianus, T. Vinium
Crispina filia composuere, quæstis redemptisque capitibus, quæ venalia in-
terfectores seruauerant. Piso vnum & tricesimum ætatis annum explebat,
famâ meliore quàm fortunâ. Fratres eius Magnum Claudius, Crassum Ne-
ro interfecerat. Ipse diu exsul, quatrduo Cæsar properatâ adoptione, ad
hoc tantum maiori fratri prælatus est, vt prior occideretur. T. Vinius XLVII.
annos variis moribus egit. Pater illi è prætoriâ familiâ, maternus auus è
proscriptis. Primâ militiâ infamis, Legatum Caluissium Sabinum habue-
rat: cuius vxor, malâ cupidine visendi situm castrorum, per noctem mi-
litari habitu ingressa, cùm vigilias & cetera militiæ munia eâdem lasciuiâ
tentasset; in ipsis principiis stuprum ausa, & criminis huius reus T. Vinius
arguebatur. Igitur iussu C. Cæsaris oneratus catenis. mox mutatione tem-
porum dimissus, cursu honorū inoffenso, legioni post præturam præpositus,
probatumque. seruili deinceps probro respersus est, tamquam scyphum au-
reum in conuiuio Claudij furatus. Et Claudius postea die soli omniū Vinio
fictilibus

ficilibus ministrari iussit. Sed Vinus, proconsulatu, Galliam Narbonensem
seuerè integreque rexit. Mox Galbæ amicitia in abruptum tractus, audax,
callidus, promptus, & prout animum intēdisset, prauus aut industrius, eadem
vi. Testamentum T. Vinij magnitudine opum irritum: Pisonis supremam
voluntatem paupertas firmavit. Galbæ corpus diu neglectum, & licentiā re-
nebrarum plurimis ludibriis vexatum, dispensator Argius, è prioribus ser-
uis, humili sepulturâ in priuatis eius hortis contextit. Caput per lixas calo-
nesque suffixum, laceratumque ante Patrobij tumulum (libertus is Neronis
punitus à Galbâ fuerat) posterâ demum die repertum, & cremato iam cor-
pori admixtum est. Hunc exitum habuit Ser. Galba tribus & septuaginta
annis. quinque Principes prosperâ fortunâ emensus, & alieno imperio feli-
cior, quàm suo. Vetus in familiâ nobilitas, magnæ opes. ipsi medium inge-
nium, magis extra vitia quàm cum virtutibus. Famæ nec incuriosus, nec ven-
ditator. Pecuniæ alienæ non appetēs, suæ parcus, publicæ auarus. Amicorum
libertorumque, vbi in bonos incidisset, sine reprehensione patiens: si mali
forent, vsque ad culpam ignarus. Sed claritas natalium, & metus temporum
obtentui, vt quod segnitia erat, sapientiâ vocaretur. Dum vigebat ætas, mi-
litari laude apud Germanias floruit: proconsul Africam moderatè: iam se-
nior, citeriorem Hispaniam pari iustitiâ continuit, maior priuato visus, dum
priuatus fuit, & omnium consensu capax imperij, nisi imperasset. Trepidam
urbem, ac simul atrocitatem recentis sceleris, simul veteres Othonis mores
pauentem, nouus insuper de Vitellio nuntius exterruit, ante eadem Galbæ
suppressus, vt tantum superioris Germaniæ exercitum descivisse crederetur.
Tum duos omnium mortalium impudiciâ, ignaviâ, luxuriâ deterrimos,
velut ad perdendum imperium fataliter electos, non senatus modò & eques,
quîs aliqua pars & cura Reip. sed vulgus quoque palam mærare. Nec iam re-
centia sæuæ pacis exempla, sed repetitâ bellorum ciuiliū memoriâ, ca-
ptam toties suis ciuibz urbem, vastitatem Italiæ, direptiones prouincia-
rum, Pharsaliam, Philippos, & Perusiam ac Mutinam, nota publicarum cla-
dium nomina, loquebantur. *Propè euersum orbem, etiam cum de principatu inter
bonos certaretur, sed mansisse C. Iulio, mansisse Casare Augusto victore, imperium,
mansuram fuisse, sub Pompeio Brutoque, Remp. Nunc pro Othone, an pro Vitellio,
in templa ituros? Vtrasque impias preces, utraque detestanda vota, inter duos, quorum
bello solum id scires, deteriore fore qui vicisset.* Erant qui Vespasianum & arma
Orientis augurarentur. & vt potior utroque Vespasianus, ita bellum aliud,
atque alias clades horrebant. Et ambigua de Vespasiano fama: solusque om-
nium ante se Principum, in melius mutatus est. Nunc initia causasque mo-
tus Vitelliani expediam. Cæso cum omnibus copiis Iulio Vindice, ferox
prædâ gloriaque exercitus, vt cui sine labore ac periculo, ditissimi belli victo-
ria euenisset, expeditione & aciem, præmia quàm stipendia malebat: diuque
infructuosam & asperam militiam tolerauerat, ingenio loci cælique, & seue-
ritate disciplinæ, quam in pace inexorabilem discordiæ ciuium resoluunt:
paratis vtriusque corruptoribus, & perfidiâ impunitâ. Viri, arma, equi, ad
vsum & ad decus supererant. Sed ante bellum, centurias tantum suas tur-
masque nouerant: exercitus finibus prouinciarum discernebantur. Tum ad-
uersus Vindicem contractæ legiones, seque & Gallias experræ, quærere rur-
sus arma, nouasque discordias: nec socios vt olim, sed hostes & victos voca-
bant. Nec deerat pars Galliarum quæ Rhenum accolit, easdem partes secu-
ta, ac tum acerrima instigatrix aduersus Galbianos. hoc enim nomen fasti-
dito Vindice indiderant. Igitur Sequanis Æduisque, ac deinde prout opu-
lentia

Galba vix
sepultus.Elogium de
eo, & iudi-
cium:Dignus im-
perio visus,
non fuit.Nuntius de
Vitellio ele-
cto:Omnibus
pauis, &
de rep. iana
desperanti-
bus.* Libri vet.
exercitibusCertamen
enim inter
duos pessi-
mos.Germanici
motus origo.Ferocient
legiones ca.Nova bella
volunt.

Et inhiant
epibus Gal
lorum.

Variis etiam
rumoribus
concitantur.

Interea Vi-
tellius ad
eas venit.

Insinuat se-
se, & ambit:

Comis,

Largus.

Valens Lega-
tus ad Prin-
cipatum ca-
piendum ex-
stimulat.

Ille cupit,
non audent.

Cacina Le-
gatus infen-
sus Galba.

Nec uniuersi
milites in eu
proni.

Quos irri-
tant etiam
Gallo-Ger-
mani.

Lingonum
Legati sedi-
tiose agunt.

Hordeonius
comprimere
conatur:

Auget.

Coniurant
inter se mi-
lites.

lentia ciuitatibus erat, infensi, expugnationes urbium, populationes agro-
rum, raptus penatium hauserunt animo; secundum auaritiam & arrogantiam
præcipua validiorum vitia, contumaciâ Gallorum irritati, qui remissam si-
bi à Galbâ quartam tributorum partem, & publicè donatos in ignominiam
exercitus iactabant. Accessit callidè vulgatum, temerè creditum, decumari
legiones, & promptissimum quemque centurionum dimitti. vndique atro-
ces, nuntij, sinistra ex vrbe fama, infensa Lugdunensis colonia, & pertinaci
pro Nerone fide fecunda rumoribus. Sed plurima ad fingendum creden-
dumque materies in ipsis castris, odio, metu, & vbi vires suas respexerant,
securitate. Sub ipsas superioris anni kal. Decemb. Aulus Vitellius inferio-
rem Germaniam ingressus, hiberna legionum cum curâ adierat: redditi ple-
risque ordines, remissa ignominia, alleuata notæ: plura ambitione, quædam
iudicio: in quibus sordè & auaritiam Fonteï Capitonis, adimendis assignan-
disve militiæ ordinibus, integrè mutauerat. Nec consularis legati mensurâ,
sed in maius omnia accipiebantur. Et Vitellius apud seueros humilis. Ita
comitatem bonitatemque fauentes vocabant, quod sine modo, sine iudicio,
donaret sua, largiretur aliena. Simul, auiditate imperandi, ipsa vitia pro vir-
tutibus interpretabatur. Multi in vtroque exercitu sicut modesti quietique,
ita mali & strenui. Et profusâ cupidine, insigni temeritate, legati legionum,
Alienus Cæcina, & Fabius Valens: è quibus Valens infensus Galbæ, tam-
quam detectam à se Verginij cunctationem, oppressa Capitonis consilia in-
gratè tulisset, instigare Vitellium, ardorem militum ostentans. *Ipsam celebri
vbique famâ: nullam in Flacco Hordeonio moram, affore Britanniam, secutura Germanorum
auxilia, malè fidas provincias, precarium senî imperium, & breui transiturum: panderet modò
sinum, & venienti fortuna occurreret. Merito dubitasse Verginium, equestri familiâ, ignoto
patre: imparè si recepisset imperium, tutum si recusasset. Vitellio tres patris consulatus, censu-
ram, collegium Cæsaris, imponere iam pridem Imperatoris dignationem, & auferre priuati secu-
ritatem.* Quatiēbatur his segne ingenium, vt concupisceret magis, quàm
speraret. At in superiore Germaniâ, Cæcina decorâ iuuentâ, corpore ingens,
animi immodicus, cito sermone, erecto incessu, studia militum allexerat.
Hunc iuuenem Galba, quæstorem in Baticâ, impigrè in partes suas trans-
gressum, legioni præposuit. Mox compertum publicam pecuniam auertisse,
vt peculatorem flagitari iussit. Cæcina agrè passus, miscere cuncta & priua-
ta vulnera Reip. malis operire statuit. Nec deérat in exercitu semina discor-
diæ, quod & bello aduersus Vindicem vniversus affuerat, nec nisi occiso
Nerone translatus in Galbam, atque in eo ipso sacramento vexillis inferioris
Germaniæ præuentus erat. Et Treueri ac Lingones, quasque alias ciuitates
atrocibus edictis, aut damno finium Galba perculerat, hibernis legionum
propius miscentur. Vnde seditiosa colloquia, & inter paganos corruptior
miles, & in Verginium fauor cuicumque alij profuturus. Miserat ciuitas Lin-
gonum, vetere instituto, dona legionibus, dextras hospitij insigne. Legati eo-
rum in squalorem mæstitiamque compositi, per principia, per contubernia,
modò suas iniurias, modò ciuitatum vicinarum præmia, & vbi pronis mili-
tum animis accipiebantur, ipsius exercitus pericula & contumelias conque-
rentes, accendebant animos. Nec procul seditione aberant, cum Hordeonius
Flaccus abire legatos, vtque occultior digressus esset, nocte castris excedere
iubet. Inde atrox rumor, affirmantibus plerisque interfectos, ac ni sibi consu-
lerent, fore vt acerrimi militum & præsentia conquesti, per tenebras & insci-
tiam ceterorum occiderentur. Obstringuntur inter se tacito fœdere legio-
nes. Asciscitur auxiliorum miles, primò suspectus, tamquam circumdatis
cohortibus

cohortibus aliisque, impetus in legiones pararetur: mox eadem acrius volens, faciliore inter malos consensu ad bellum, quam in pace ad concordiam. Inferioris tamen Germaniae legiones solenni kalen. Ianu. sacramento pro Galbâ adactæ, multâ contatione, & raris primorum ordinum vocibus: ceteri silentio, proximi cuiusque audaciam expectantes, insitâ mortalibus naturâ propere sequi, quæ piget inchoare. Sed ipsis legionibus inerat diuersitas animorum: primani quintanique turbidi, adeo ut quidam saxa in Galbâ imagines iecerint: quintadecima ac sextadecima legiones, nihil ultra fremitum & minas ausæ, initium erumpendi circumspectabant. At in superiori exercitu, quarta ac duodeuicesima legiones iisdem hibernis tendentes, ipso kalen. Ianu. die dirumpunt imagines Galbæ: quarta legio promptius, duodeuicesima contanter. Mox consensu, ac ne reuerentiam imperij exuere viderentur, in S. P. Q. R. obliterata iam nomina, sacramenta aduocabant. nullo legatorum tribunorumve pro Galbâ nitente, quibusdam, ut in tumultu, notabilius turbantibus. Non tamen quisquam in modum concionis, aut fuggestu locutus. neque enim erat adhuc cui imputaretur. Spectator flagitij Hordeonius Flaccus consularis legatus aderat, non compescere ruentes, non retinere dubios, non cohortari bonos ausus, sed segnis, pauidus, & secordiâ innocens. Quattuor centuriones duodeuicesimæ legionis, Nonius Receptus, Donatius Valens, Romilius Marcellus, Calpurnius Repentinus, cum protegerent Galbæ imagines, impetu militum abrepti, vinctique. Nec cuiquam ultra fides, aut memoria prioris sacramenti. sed, quod in seditionibus accidit, unde plures erant, omnes fuere. Nocte quæ kalen. Ianu. secuta est, coloniam Agrippinensem Aquilifer quartæ legionis epulanti Vitellio nuntiat, quartam & duodeuicesimam legiones, proiectis Galbæ imaginibus, in Senatus & Pop. Rom. verba iurasse. Id sacramentum inane visum. occupari nuntantem fortunam, & offerri Principem placuit. Missi à Vitellio ad legiones legatosque, qui descivisse à Galbâ superiorem exercitum nuntiaret: proinde aut bellandum aduersus desciscentes, aut si concordia & pax placeat, faciendum Imperatorē: & minore discrimine sumi Principem, quam quæri. Proxima legionis primæ hiberna erant, & promptissimus ē legatis Fabius Valens. Is die postero coloniā Agrippinensem cū equitibus legionis, auxiliariorumque ingressus, Imperatorem Vitellium consalutavit. Secuta ingenti certamine eiusdem provinciæ legiones: & superior exercitus, speciosis senatus populi que Romani nominibus relictis I I I. Non. Ianu. Vitellio accessit. scires illum priore biduo non penes Remp. fuisse. Ardorem exercituum Agrippinenses, Treueri, Lingones æquabant, auxilia, equos, arma, pecunias offerentes, ut quisque corpore, opibus, ingenio validus. Nec Principes modò coloniarum aut castrorum, quibus præsentia ex affluentia, & partâ victoriâ magnæ spes: sed manipuli quoque & gregarius miles, viatica sua, & balteos, phalerasque, insignia armorum, argento decora, loco pecuniæ tradebant: instinctu, & impetu, & avaritiâ. Igitur laudatâ militum alacritate Vitellius, ministeria principatus per liberos agi solita, in equites Romanos disponit. Vacationes centurionibus ex fisco numerat. Sæuitiam militum plerosque ad pœnam exposcentium sæpius approbat, pari simulatione vinculorum frustratur: Pompeius Propinquus procurator Belgicæ statim interfectus. Iulium Burdonem Germanicæ classis præfectum astu subtrahit. Exarserat in eum iracundia exercitus, tamquam crimē, ac mox insidias, Fonteio Capitone struxisset. grata erat memoria Capitonis, & apud sæuientes occidere palam, ignoscere non nisi fallendo licebat. Ita in custodiâ habitus: & post victoriâ demum, stratis iam

Inferior etiâ
exercitus
turbat.

insito
Iurant qui-
dam in Gal-
bæ, sed
linguâ.

At superior
palam desi-
cit.

* contanter,
mox consensu.
Ac ne

Hordeonius
non compe-
scit.

Ad Vitellium
is nuntiat.

Qui porro
legatus indi-
cat.

E quibus
Fabius Va-
lens Impera-
torem eum
salutat.

Accedunt
legiones:

Et finitimi
provincia-
lium.

Opes suas
offerunt.

Ipsæ quos-
dam punit:
* partim

In plerosque
clementiâ
vitur.

*Crispinus
casus.*

*Iulius Cini-
lis liberatus.*

*Cohortes
Bataurorum.*

*Valerius
Asiaticus
Vitellio se
iunxit.*

*Rhæti,
Et Britanni.*

*Vbi res tur-
bida.*

** proturbatus*

*Duplices co-
pias in Ita-
liā Vitellius
destinat.
Alteras, sub
Valente:*

** decimaquin-
ta, & Var.
Alteras, sub
Cacina ducet.*

*Miles eius
mira feruet:*

*Ipse secura
& languis
dus, armis.*

*Vnt. Vnt. Vnt.
deditus.
* Vnt. Vnt.
ritique*

*Felix augu-
rium Valen-
ti.*

*Cuius agmē
Diuoduri
lymfatur.*

*Cines inno-
cios cadunt.*

*Vnde in re-
liquos Gal-
los terror.*

tis iam militum odiis, dimissus est. Interim vt piaculum obiicitur centurio Crispinus, qui se sanguine Capitonis cruentauerat: eoque & postulantibus manifestior, & punienti vilior fuit. Iulius deinde Ciuilis periculo exemptus, præpotens inter Batauos, ne supplicio eius ferox gens alienaretur. Et erant in ciuitate Lingonum VII I. Bataurorū cohortes, quartædecimæ legionis auxilia, tum discordiâ temporum à legione digressæ: prout inclinassent, grande momentum, sociæ aut aduersæ. Nonium, Donatium, Romilium, Calpurnium, centuriones, de quibus suprâ rettulimus, occidi iussit, damnatos fidei crimine grauissimo inter desciscētes. Accessere partibus Valerius Asiaticus, Belgicæ prouinciæ legatus, quem mox Vitellius generum asciuit: & Iunius Blæsus Lugdunensis Galliæ rector, cum Italicâ legione, & alâ Taurinâ, Lugduni tendentibus. Nec in Rhæticiis copiis mora, quo minus statim adiungerentur. Ne in Britannia quidem dubitatum. Præerat Trebellius Maximus, per avaritiam ac sordes cōtemtus exercitui inuisusque. Accendebat odium eius Roscius Cælius legatus vicesimæ legionis olim discors, sed occasione ciuiliū armorum atrocius proruperant. Trebellius seditionē & confusum ordinem disciplinæ Cælio: spoliatas & inopes legiones Cælius Trebellio obiebat, cum interim, fœdis legatorum certaminibus, modestia exercitus corrupta, eoque discordiæ ventum, vt auxiliarium quoque militum conui- ciis * proturbantibus, & aggregantibus se Cælio cohortibus alisque, desertus Trebellius ad Vitellium perfugerit. quies prouinciæ, quamquam remoto consulari, mansit. Rexere legati legionum, pares iure, Cælius audendo po- tentior. Adiuncto Britannico exercitu, ingens viribus opibusque Vitellius, duos duces, duo itinera bello destinauit. Fabius Valens allicere, vel si abnue- rent, vastare Gallias, & Cotianis alpibus Italiam irrumperet: Cæcina propio- re transitu, Peninis iugis degredi iussus. Valenti inferioris exercitus electi cum Aquilâ * quintæ legionis, & cohortibus alisque ad XL millia armato- rum data, XXX millia Cæcina è superiore Germaniâ ducebat, quorum ro- bur legio vna, prima & vicesima fuit. addita vtrique Germanorum auxilia, è quibus Vitellius suas quoque copias suppleuit, totâ mole belli secuturus. Mira inter exercitum imperatoremque diuersitas. Instare miles, arma poscere, dum Galliæ trepident, dum Hispaniæ contentur. non obstare hiemem, neque igna- uæ pacis moras. inuadendam Italiam, occupandam urbem. nihil in discor- diis ciuilibus festinatione tutius, vbi facto magis quàm consulto opus esset. Torpebat Vitellius, & fortunam Principatus inertis luxu ac prodigiis epulis præsumebat, medio diei temulentus, & saginâ grauis: cum tamē ardor & vis militum vltro ducis munia implebat, vt si adesset Imperator, & strenuis vel ignauis spem metumque adderet. Instructi * intentique signum profectio- nis exposcunt: nomine Germanici, Vitellio statim addito. Cæsarem se appel- lari, etiam victor prohibuit. Latum augurium Fabio Valenti exercituique, quem in bellum cogebat, ipso profectiois die, aquila leui meatu prout agmen incederet, velut dux viæ præuolauit: longumque per spatium, is gau- dentium militum clamor, ea quies interritæ alitis fuit, vt haut dubium ma- gnæ & prosperæ rei omen acciperetur. Et Treueros quidem vt socios securi adire. Diuoduri (Mediomatricorum id opidum est) quamquam omni co- mitate exceptos, subitus pavor exterruit, raptis repente armis, ad cædem in- noxiæ ciuitatis, non ob prædam, aut spoliandi cupidinē, sed furore & rabie, & caussis incertis, eoque difficilioribus remediis. donec precibus ducis miti- gati, ab excidio ciuitatis temperauere. Cæsa tamen ad quattuor millia homi- num. Isque terror Gallias inuasit, vt venienti mox agmini vniuersæ ciuitates,

cism

cum magistratibus
que, quæque alia pl
ce tendebatur. Nun
in ciuitate Leucoru
dinem permotus, b
ac Vitellium odi
fida partibus. beng
cohortium intēpen
digressas exercitui
inter Batauos & leg
propē in prælium e
Batauos imperij ad
lulli pecuniam atque
quod Edui formid
Taurina abductæ.
qui placuit. Man
partibus meritis,
tionibus infamaue
laudatum. Veteren
mum bellum accen
vt tantum propter
nensium, occasio
nor. Vnde æmulat
tur Lugdunenses e
suum impellere, ob
conscriptas nup
odiorum præten
exhortatio, sed pub
ille externa & hostia
rumque rerum sociis. si
eundem modum,
gui posse iracundi
Viennenses, velam
genus, vestigia pre
nos singulis mili
Et verba Fabij sa
æquis auribus acc
copiis iuuere mili
cuniâ emtum. Is d
gebat, accensis ege
senex prodigus. Le
rum ductus exerci
ditante duce, fœd
tus ciuitatum, ade
admouerit, donec
stupris & adulter
guinis Cæcina hau
olim armis virisqu
Vitellij imperium
vicesimæ legionis.

cum magistratibus & precibus, occurrerent, stratis per vias pueris feminisque, quæque alia placamenta hostilis iræ, * non quidem in bello, sed pro pace tendebatur. Nuntium de cæde Galbæ & imperio Othonis, Fabius Valens in ciuitate Leucorum accepit. Nec militum animus in gaudium, aut formidinem permotus, bellum voluebat. Gallis contatio exempta, & in Othonem ac Vitellium odium par, ex Vitellio & metus. Proxima Lingonũ ciuitas erat, fida partibus. benignè excepti, modestiâ certauere. Sed brevis lætitia fuit, cohortium intemperie, quas à legione quartadecimâ, vt supra memorauimus, digressas exercitui suo Fabius Valens adiunxerat. Iurgia primùm, mox rixa inter Batauos & legionarios. Dum his aut illis studia militum adgregantur, propè in prælium exarsere, ni Valens animaduersione paucorũ, oblitos iam Batauos imperij admonuisset. Frustra aduersus Æduos quæsitæ belli causæ. Iussi pecuniam atque arma deferre, gratuitos insuper com meatus præbuere. quod Ædui formidine, Lugdunenses gaudio fecere. Sed legio Italica & ala Taurina abductæ. * Cohortes xviii. Lugduni, solitis ibi hibernis, relinqui placuit. Manlius Valens, legatus Italicæ legionis, quamquam bene de partibus meritis, nullo apud Vitellium honore fuit. Secretis cum criminationibus infamauerat Fabius ignarum, & quò incautior deciperetur, palàm laudatum. Veterem inter Lugdunenses Viennensesque discordiam, proximum bellum accenderat. multæ inuicē clades, crebrius infestiusque, quàm vt tantum propter Neronē Galbamque pugnaretur. Et Galba reditus Lugdunensium, occasione iræ, in fiscum verterat. Multus contra in Viennenses honor. Vnde æmulatio, & inuidia, & vno amne discretis connexum odium. Igitur Lugdunenses exstimulare singulos militum, & in euerfionem Viennensium impellere, obsessam ab illis coloniam suam, adiutos Vindicis conatus, conscriptas nuper legiones in præsidium Galbæ referendo. Et vbi causas odiorum prætenderant, magnitudinem prædæ ostendebat. Nec iam secreta exhortatio, sed publicæ preces. *Irent ultores, exscinderent sedem Gallici belli. cuncta illic externa & hostilia, se coloniam Romanam & partem exercitus, & prosperarum aduersarumque rerum socios. si fortuna contra daret, iratis ne relinquerentur.* His & pluribus in eundem modum, perpulerant, vt nec legati quidem ac duces partium restingui posse iracundiam exercitus arbitrarētur: cum haut ignari discriminis sui Viennenses, velamenta & infulas præferentes, vbi agmen inceserat, arma, genua, vestigia prehensando, flexere militum animos. Addidit Valens tricenos singulis militibus sestertios. Tum vetustas dignitasque colonix valuit. Et verba Fabij salutem incolumitatemque Viennensium commendantis æquis auribus accepta. Publicè tamē armis mulctati, priuatis & promiscuis copiis iuuere militem. Sed fama constans fuit, ipsum Valentem magnâ pecuniâ emtum. Is diu sordidus, repentē diues, mutationem fortunæ malè tenebat, accensis egestate longâ cupidinibus, immoderatus, & inopi iuuentâ, senex prodigus. Lento deinde agmine, per fines Allobrogum & Vocontiorum ductus exercitus: ipsa itinerum spatia, & statiuorum mutationes venditante duce, fœdis pactationibus aduersus possessores agrorum, & magistratus ciuitatum, adeo minaciter, vt Luco (municipiũ id Vocontiorũ est) faces admouerit, donec pecuniâ mitigaretur. quoties pecuniæ materia deesset, & stupris & adulteriis exorabatur. Sic ad alpes peruentum. Plus prædæ ac sanguinis Cæcina hausit. Irritauerant turbidũ ingenium Heluetij, Gallica gens, olim armis virisque, mox memoriâ nominis clara, de cæde Galbæ ignari, & Vitellij imperium abnuentes. Initium bello fuit auaritia ac festinatio vnde uicesimæ legionis. Rapuerunt pecuniam missam in stipendium castelli, quod olim

* Corrupta.

Qui tamen
caso Galbæ,
palàm in Vi-
tellium in-
clinant.Batana co-
hortes fero-
citer agunt.Valens com-
primit.* Cohortem
xviii. ad.Diffidium
vetus inter
Lugdunenses
& Viennen-
ses.Illi, milites
in horum
exitum pro-
uocant.Viennenses
supplices oc-
currunt.Et insensos
placant.Precibus ta-
men mixto
pretio.Quin ipse
dux emtus.Iam olim
rapax.Qui etiam
vias & mā-
sones ven-
dit.Cæcina Hel-
uetios inua-
dit.* vna & vice-
simæ

Nonnulla
ipforum cul-
pa.

Vastat om-
nia.

Illi trepi-
dant.

Vocetium
montem per-
fugiunt.

Sed plerique
capti aut
caesi.

Legati eo-
rum ad Vi-
tellium:

Valde aspe-
ratum.

Vis eloquen-
tia.

Ala Syllana
Vitellio se
iungit:

Et una se-
cum, aliquot
opida.

* Vide Com.

Cacina Pe-
ninis alpi-
bus
transit.

* cessuros.

Otho compo-
sit se gerit.

Celsum ser-
uat:

olim Heluetij suis militibus ac stipendiis tuebantur. agrè id passi Heluetij, interceptis epistolis, quæ nomine Germanici exercitus ad Pannonicas legiones ferebantur, centurionem & quosdam militum in custodiâ retinebant. Cacina belli audus, proximam quamque culpam antequam pœniteret, vltum ibat. Mota properè castra. Vastati agri. Direptus, longâ pace in modum municipij exstructus, locus, amœno salubrium aquarum vsu frequens. Missi ad Rhætica auxilia nuntij, vt versos in legionem Heluetios à tergo aggredirentur. Illi ante discrimen feroces, in periculo pauidi, quamquam primo tumultu Claudium Seuerum ducem legerant, non arma noscere, non ordines sequi, non in vnum consulere. exitiosum aduersus veteranos prœlium, intuta obsidio, dilapsis vetustate mœnibus. hinc Cacina cum valido exercitu, inde Rhæticae alæ cohortesque. & ipsoꝝ Rhætorum iuentus sueta armis, & more militiæ exercita. vndique populatio & cædes. Ipsi in medio vagi abiectis armis, magna pars faucij aut palantes, in montem Vocetium perfugere. Ac statim immissa cohorte Thracum depulsi, & consectantibus Germanis Rhætisque, per siluas atque in ipsis latebris trucidati. Multa hominum millia cæsa, multa sub coronâ venundata. Cumque direptis omnibus, Auenticum gentis caput iusto agmine peteretur; missi qui dederent ciuitatem, & deditio accepta. In Iulium Alpinum è principibus, vt concitorem belli, Cacina animaduertit: ceteros veniæ vel sæuitiæ Vitellij reliquit. Haut facile dictu est, legati Heluetiorum minus placabilem Imperatorem, an militem inuenerint. Ciuitatis excidium poscunt, tela ac manus in ora legatorum intentant. Ne Vitellius quidem minis ac verbis temperabat: cum Claudius Cossus, vnus ex legatis, notæ facundiæ, sed dicendi artem aptâ trepidatione occultans, atque eo validior, militis animum mitigauit: vt est mos vulgo, mutabili subitis, & tam prono in misericordiam, quam immodicum sæuitiâ fuerat. effusis lacrymis, & meliora constantius postulando, impunitatem salutemque ciuitati impetrare. Cacina paucos in Heluetiis moratus dies, dum sententiæ Vitellij certior fieret, simul transitum Alpium parans, lætum ex Italiâ nuntium accipit, alam Syllanam circa Padum agentem, sacramento Vitellij accessisse. Proconsulem Vitellium Syllani in Africâ habuerant: mox à Nerone, vt in Ægyptum præmitterentur, excitati, & ob bellum Vindictis remorati, ac tum in Italiâ manentes, instinctu decurionum, qui Othonis ignari, Vitellio obstricti, robur aduentantium legionum & famam Germanici exercitus attollebāt, transire in partes: & vt donum aliquod nouo Principi, firmissima Transpadanæ regionis municipia, Mediolanum, ac Nouariam, & Eporediam, ac Vercellas, adiungere. Id Cacinae per ipsos compertum. Et quia præsidio alæ vnus latissima pars Italiæ defendi nequibat, præmissis Gallorum, Lusitanorum, Britannorumque cohortibus, & Germanorum vexillis, in alpe * Graiâ ipse paululum contatus, num Rhætici iugis in Noricum flecteret, aduersus Petronium [urbis] procuratorem, qui concitis auxiliis, & interruptis fluminum pontibus, fidus Othoni putabatur. Sed metu ne amitteret præmissas iam cohortes alasque, simul reputans plus gloriæ retentâ Italiâ, & vbiūque certatum foret, Noricos in cetera victoriæ præmia * accessuros, Penino subsignanum militem itinere & graue legionum agmen, hibernis adhuc niuibꝯ traduxit. Otho interim, contra spem omnium, non delitiis, neque desidiâ torpescere. dilatae voluptates, dissimulata luxuria, & cuncta ad decorem imperij composita. Eoꝝ. plus formidinis afferebant falsæ virtutes, & vitia reditura. Marium Celsum consulem designatum, per speciem vinculorum, sæuitiæ militum subtractum, acciri in Capitolium iubet.

iubet. Clementia
constanter seruat
putauit. Nec Otho
adhiberet, statim in
legit. Mansitque
felix. Læta primo
quidem ingrata fu-
inde exultatio, dispa-
phoniꝯ Tigellini
præfecturam vigilan-
vitiis adeptus, crudel-
corrupto ad omne fa-
dem desertor ac pro-
uere, diuerso an-
Apud Galbam T. V.
liam. & haut dubie
fugio in futurum.
nem pauens, aduersus
nulla innocentia
verus Tigellini odi-
latium ac fora, & v-
ditiosis vocibus o-
aquas supremæ nec-
deformis moras,
exitu sero & inhon-
uia Crispinilla, vari-
mâ, periculo ex-
cam ad instigandum
obscure molita, tot-
nio innixa, & apud
niâ, & orbitate, quæ
& muliebribus bla-
ferebant pecuniam
legisset. Paria Vit-
corâ simulatione
neuter falso. Otho
que Germanicum
agebant copias, sp-
tius quam vt retre-
legatis Otho adiu-
dit epistolas Fabi-
banas cohortes, de-
Increpabant viti-
nem vertissent. Ita
in pace nihil ami-
diatores ab Otho
stra fuit: Vitellia
ignorantiâ fallen-
gnaris, prodeban-
posuit, exitum ip-

iubet. Clementiæ titulus, è viro claro & partibus inuiso, petebatur. Celsus constanter seruatae erga Galbam fidei crimen cōfessus, exemplum vltro imputauit. Nec Otho quasi ignosceret, sed ne hostis metum reconciliationis adhiberet, statim intra intimos amicos habuit, & mox bello inter duces dilegit. Mansitque Celso velut fataliter etiam pro Othone fides, integra & infelix. Lata primoribus ciuitatis, celebrata in vulgus Celsi salus, ne militibus quidem ingrata fuit, eandem virtutem admirantibus cui irascebantur. Par inde exsultatio, disparibus causis consecuta, impetrato Tigellini exitio. Sophonius Tigellinus obscuris parentibus, fœdâ pueritiâ, impudicâ senectâ, præfecturam vigilum & prætorij, & alia præmia virtutū, quia velocius erat vitiis adeptus, crudelitatem mox, deinde auaritiam, & virilia scelera exercuit: corrupto ad omne facinus Nerone, quædam ignaro ausus, ac postremò eiusdem desertor ac proditor. Vnde non alium pertinacius ad pœnam flagitauerunt, diuerso affectu, quibus odium Neronis inerat, & quibus desiderium. Apud Galbam T. Vinij potentiâ defensus, prætexentis seruata ab eo filiam. & haut dubiè seruauerat, non clementiâ (quippe tot interfectis) sed effugio in futurum. quia pessimus quisque, diffidentiâ præsentium mutationem pauens, aduersus publicum odium, priuatam gratiam* præparat: vnde nulla innocentiae cura, sed vitæ impunitatis. Eo infensior populus, additâ ad vetus Tigellini odium recenti T. Vinij inuidiâ, concurrere è totâ vrbe in palatium ac fora, & vbi plurima vulgi licentia, in circum ac theatra effusi, seditiosis vocibus obstrepere: donec Tigellinus, accepto apud Sinuessanas aquas supremæ necessitatis nuntio, inter stupra concubinarum, & oscula, & deformes moras, sectis nouaculâ faucibus, infamem vitam fœdauit etiam exitu sero & inhonesto. Per idem tempus expostulata ad supplicium Galuia Crispinilla, variis frustrationibus, & aduersâ dissimulantis Principis famâ, periculo exenta est: magistra libidinum Neronis, transgressa in Africam ad instigandum in arma Clodium Macrum, famem populi Rom. haut obscure molita, totius postea ciuitatis gratiam obtinuit consulari matrimonio innixa, & apud Galbam, Othonem, Vitellium illæsa: mox potens pecuniâ, & orbitate, quæ bonis malisque temporibus iuxta valent. Crebræ interim, & muliebribus blandimentis infectæ, ab Othone ad Vitellium epistolæ, offerebant pecuniam & gratiam, & quemcumque quietis locum prodigæ vitæ legisset. Paria Vitellius ostendebat, primò mollius, stultâ vtrimque & indecorâ simulatione: mox quasi rixantes, stupra & flagitia inuicem obiectauere. neuter falsò. Otho, reuocatis quos Galba miserat legatis, rursus ad vtrumque Germanicum exercitum, & ad legionem Italicam, easque quæ Lugduni agebant copias, specie senatus misit. Legati apud Vitellium remansere, promtius quàm vt retenti viderentur. Prætoriani, quos per simulationem officij legatis Otho adiunxerat, remissi, antequam legionibus miscerentur. Addidit epistolas Fabius Valens, nomine Germanici exercitus, ad prætorias & urbanas cohortes, de viribus partium magnificas, & concordiam offerentes. Increpabant vltro, quòd tanto ante traditum Vitellio imperium, ad Othonem vertissent. Ita promissis simul, ac minis tentabantur: vt bello impares, in pace nihil amissuri. Neque ideo prætorianorum fides mutata. Sed insidiatores ab Othone in Germaniam, à Vitellio in urbem missi. Vtrisque frustra fuit: Vitellianis impunè, per tantam hominum multitudinem, mutuâ ignorantia fallentibus: Othoniani, nouitate vultus, omnibus inuicem gnaris, prodebantur. Vitellius litteras ad Titianum fratrem Othonis composuit, exitium ipsi filioque eius minitans, ni incolumes sibi mater ac liberi seruarentur.

Imò & dñ-
cem eligit.

Tigellinus
noxa per-
missus.

Æqualiter
odiosus om-
nibus.

Nota scela-
storum inge-
nium.

* præparatum
est, nulla i. cu-
ra sed vice
imp.

Ingulum se-
bi fecit.

Crispinilla
liberata:

Imò ad po-
tentiâ postea
euecta.

Otho sistere
& placare
Vitellium
nititur:

Et ille hunc.

Legati ab
Othone in
Germaniâ:

A Valente
epistola cor-
ruptrices
Romam mis-
sa.

Etia vtrim-
que percussio-
res.

*Illyricana
legiones pro
Othone.*

*Et penè om-
nes transma-
rina.*

*Africa ad-
iungitur.*

** Scripserim, is.*

*Ipsæ Roma
ciuitia ad-
ministrat.*

*Consules
disponit.*

*Sacerdotia
diuidit.*

*Damnatos
quosdam
restituit.*

*Beneficia
variè largi-
tur.*

*Poppæ sta-
tuas reponit.*

** reponerent.*

** agnoscendi*

*Sarmata
Mæsiam in-
currunt.*

*Romani ag-
grediuntur,
et vincunt.*

feruarentur. Et stetit domus vtraque. sub Othone, incertum an metu; Vitellius victor, clementiæ gloriam tulit. Primus Othoni fiduciam addidit ex Illyrico nuntius, iurasse in eum Dalmatiæ, ac Pannoniæ, & Mæsiæ, legiones. Idem ex Hispaniâ allatum: laudatusque per edictum Cluius Rufus, & statim cognitum est, conuersam ad Vitellium Hispaniam. Nec Aquitania quidem, quamquam à Iulio Cordo in verba Othonis obstricta, diu mansit. Nulquam fides aut amor, metu ac necessitate huc illuc mutabantur. Eadem formido prouinciâ Narbonensem ad Vitellium vertit, facili transitu ad proximos & validiores. Longinquæ prouinciæ, & quidquid armorum mari dirimitur, penes Othonem manebant, non partium studio, sed erat grande momentum in nomine vrbis ac prætextu senatus. Et occupauerat animos prior auditus. Iudaicum exercitum Vespasianus, Syriæ legiones Mucianus sacramento Othonis adegere. Simul Ægyptus, omnesque versæ in Orientem prouinciæ, nomine eius tenebantur. Idem Africæ obsequiû, initio à Carthagine orto. Neque expectatâ Vipiani Apronianî proconsulis auctoritate, Crescens Neronis libertus (nam in malis temporibus partem se Reip. fecerat) epulum plebi, ob lætitiâ recentis imperij, obtulerat: & populus pleraque sine modo festinauit. Carthaginem ceteræ ciuitates secutæ. Sic distractis exercitiis ac prouinciis, Vitellio quidem ad capeffendam Principatus fortunam bello opus erat. Otho, ut in multâ pace, munia imperij obibat: quædam ex dignitate Reip., pleraque, contra decus, ex præsentis vsu properando. Consul cum Titiano fratre in kalen. Martias ipse, proximos menses Verginio destinat, ut aliquod exercitui Germanico delinimentum. Iungitur Verginio Poppæus Vopiscus, prætextu veteris amicitiae, plerique Viennensium honori datum interpretabantur. Ceteri consulatus ex destinatione Neronis, aut Galbæ, mansere. Cælio ac Flauio Sabinis, in Iulias; Ario Antonino & Mario Celso, in Septembres: quorum honori ne Vitellius quidem victor intercessit. Sed Otho, pontificatus auguratusque honoratis iam senibus cumulum dignitatis addidit, & recens ab exilio reuersos nobiles adolescentulos, auitis ac paternis sacerdotiis in solatium recoluit. Redditus Cadio Rufo, Pedio Blæso, Seuino Promptino senatorius locus, qui repetundarum criminibus sub Claudio ac Nerone ceciderant. Placuit ignoscentibus, verso nomine, quod auaritia fuerat, videri maiestatem: cuius tum odio, etiam bonæ leges peribant. Eadem largitione ciuitatum quoque ac prouinciarum animos aggressus, Hispaliensibus & Emeritensibus familiarum adiectiones, Lingonibus vniuersis ciuitatem Romanam, prouinciæ Bæticæ Maurorum ciuitates dono dedit. Noua iura Cappadociæ, noua Africa, ostentui magis quam mansura. Inter quæ necessitate præsentium rerum & instantibus curis excusata, ne tum quidem immemor amorum, statuas Poppææ per senatusconsultum reposuit. Creditus est etiam de celebrandâ Neronis memoriâ agitauiſſe, spe vulgum alliciendi. Et fuere qui imagines Neronis * proponeret: atque etiam Othoni, quibusdam diebus populus & miles, tamquam nobilitatem ac decus astruerent, NERONI OTHONI acclamauit. Ipse in suspensio tenuit, vetandi metu, vel * cognoscendi pudore. Conuersis ad ciuile bellum animis, externa sine curâ habebantur. Eò audentiùs Rhoxolani, Sarmatica gens, priore hieme cæsis duabus cohortibus, magnâ spe ad Mæsiam irruperant. nouem millia equitum, ex ferociâ & successu, prædæ magis quam pugnae intenta. Igitur vagos & incuriosos, tertia legio adiunctis auxiliis, repente inuasit. Apud Romanos omnia prælio apta. Sarmatæ dispersi, aut cupidine prædæ graues onere sarcinarum, & lubrico itinerum ademptâ equorum

equorum pernecitate, velut vincti cædebantur. Namque mirum dictu vt sit
 omnis Sarmatarum virtus, velut extra ipsos. nihil ad pedestrem pugnam
 tam ignauum; vbi per turmas aduenêre, vix vlla acies obstiterit. Sed tum
 humido die, & soluto gelu, neque conti neque gladij, quos prælongos utrâ-
 que manu regunt, vsui, lapsantibus equis, & cataphractarum pondere (id
 principibus & nobilissimo cuique tegmen, ferreis laminis, aut præduro co-
 rio confertum; vt aduersus ictus impenetrabile, ita impetu hostium prouo-
 lutis inhabile ad resurgendum) simul altitudine, & mollitiâ niuis, haurie-
 bantur. Romanus miles facili loricâ, & missili pilo, aut lanceis assultans, vbi
 res posceret, leui gladio inermem Sarmatam, (neque enim defendi scuto
 mos est) comminûs fodiebat. donec pauci, qui prælio superfuerant, palu-
 dibus abderentur. Ibi * sæuitiâ, hic miseriâ vulnerum absumpti. Postquam
 id Romæ compertum, M. Aponius Mœsiam obtinens, triumphali statuâ,
 Fuluius Aurelius, & Iulianus Titius, ac Numisius Lupus, legati legionum,
 consularibus ornamentis donantur: lato Othone, & gloriam in se trahen-
 te, tamquam & ipse felix bello, & suis ducibus suisque exercitibus Remp.
 auxisset. Paruo interim initio, vnde nihil timebatur, orta seditio, propè vrbi
 excidio fuit. Septimamdecimam cohortem, coloniâ Hostiensî, in urbem
 acciri Otho iusserat. Armandæ eius cura, Vario Crispino tribuno è præto-
 rianis, data. Is quo magis vacuus, quietis castris, iussa exsequeretur, vehi-
 cula cohortis, incipiente nocte, onerari aperto armamentario iubet. Tem-
 pus, in suspicionem; causa, in crimen, affectatio quietis, in tumultum eua-
 luit. Et visa inter temulentos arma, cupidinem sui mouere. Fremit miles, &
 tribunos centurionesque prodicionis arguit, tamquam familiæ senatorum
 ad perneciem Othonis armarentur. Pars ignari & vino graues, pessimus quis-
 que in occasionem prædarum; vulgus, vt mos est, cuiusque motus noui cu-
 pidum. & obsequia meliorum nox abstulerat. Resistentem seditioni tribu-
 num, & * seuerissimum centurionum obtruncant. rapta arma, nudati gladij,
 insidentes equis, urbem ac palatium petunt. Erat Othoni celebre conui-
 uium, primoribus feminis virisque qui trepidi, fortuitus ne militum furor,
 an dolus Imperatoris, manere ac deprehendi, an fugere & dispergi, pericu-
 lus foret, modò constantiam simulare, modò formidine detegi, simul Otho-
 nis vultum intueri. Vtque euenit inclinatis ad suspicionem mentibus, cum
 timeret Otho, timebatur. Sed haut secus discrimine senatus quàm suo terri-
 tus, & præfectos prætorij ad mitigandas militum iras statim miserat, & ab-
 ire propere omnes è conuiuio iussit. Tum verò passim magistratus, proiectis
 insignibus, vitatâ comitum & seruorum frequentia, senes feminæque per
 tenebras, diuersa vrbis itinera, rari domos, plurimi amicorum tecta, & vt
 cuique humillimus cliens, incertas latebras petuere. Militum impetus ne
 foribus quidem palatij coërcitus, quo minus conuiuium irrumperet, osten-
 di sibi Othonem exostulantes: vulnerato Iulio Martiale tribuno, & Vitel-
 lio Saturnino præfecto legionis, dum ruentibus obsistunt. Vndique arma &
 minæ, modò in centuriones tribunosque, modò in senatum vniuersum:
 lymphatis cæco pauore animis, & quia neminem vnum destinare iræ pote-
 rant, licentiam in omnes poscentibus. donec Otho, cōtra decus imperij tho-
 ro insistens, precibus & lacrymis ægrè cohibuit. Redieruntque in castra in-
 uiti, neque innocentes. Posterâ die, velut captâ vrbe, clausæ domus, rarus per
 vias populus, mæsta plebs, deiecti in terram militum vultus, ac plus tristitiæ
 quàm pœnitentiæ. Manipulati allocuti sunt Licinius Proculus, & Plotius
 Firmus, præfecti: ex suo quisque ingenio, miriùs aut horridiùs. Finis sermo-

S

nis in eo,

Genus pugna
Sarmatarû.* sæuitiâ hie-
mis,Legati Ro-
ma honoran-
tur.

Ibi seditio.

Eius causa.

Suspicio in
Senatores.Miles Præ-
torianus, ad
arma.* seuerissimum
centurionem
Vrbem &
palatium ir-
rumpit.Diffugiunt
Senatores.Ipsi omni-
bus minan-
tur.Otho preci-
bus ægrè co-
ponit.Et sequenti
die argenteis
minis.

*Castra in-
greditur.*

*Insigni me
hercules ora-
tione affa-
tur.*

vulgo inania

*Duo à sedi-
tiosis puniti.*

*Roma omnia
suspensa, su-
specta.*

nis in eo, ut quina millia nummum singulis militibus numerarentur. Tum Otho ingredi castra ausus. Atque illum tribuni centurionesque circumstant, abiectis militum insignibus, otium & salutem flagitantes. Sensit inuidiam miles, & compositus in obsequium, auctores seditionis ad supplicium ultro postulabat. Otho quamquam turbidis rebus, & diuersis militum animis, cum optimus quisque remedium praesentis licentiae posceret: vulgus & plures, seditionibus & ambizioso imperio laeti, per turbas & raptus facilius ad civile bellum impellerentur: simul reputans non posse Principatum scelere quaesitum, subita modestia & priscam grauitate retineri, sed discrimine urbis & periculo senatus anxius, postremo ita differuit. *Neque ut affectus vestros in amorem mei accenderem, commilitones, neque ut animum ad virtutem cohortarer (utraque enim egregie supersunt:)* sed veni postulaturus à vobis temperamentum vestrae fortitudinis, & erga me modum caritatis. Tumultus proximi initium, non cupidine vel odio, (quam multos exercitus in discordiam egere) ac ne detractatione quidem aut formidine periculorum, minima pietas vestra acrius quam consideratius excitauit. Nam saepe honestas rerum causas, ni iudicium adhibeas, perniciosus exitus consequuntur. Imus ad bellum. num omnes nuntios palam audiri, omnia consilia cunctis praesentibus tractari, ratio rerum, aut occasionum velocitas patitur? Tam nescire quaedam milites, quam scire oportet. Ita se ducum auctoritas, sic rigor disciplina habet, ut multa, per centuriones tribunosque tantum, iuberi expediat. Si ubi iubeantur, quare singulis liceat: pereunte obsequio, etiam imperium intercidit. An & illic nocte intempesta rapiuntur arma? Vnus alterve perditus ac temulentus (neque enim plures consternatione proxima insansisse crediderim) centurionis ac tribuni sanguine manus imbuet? Imperatoris sui tentorium irrumperet? Vos quidem istuc pro me. sed in discursu ac tenebris, & rerum omnium confusione, pate fieri occasio etiam aduersus me potest. Si Vitellio & satellitibus eius eligendi facultas detur, quem nobis animum, quas mentes imprecantur? quid aliud quam seditionem & discordiam optabunt? ne miles centurioni, ne centurio tribuno obsequatur: hinc confusi pedites equitesque, in exitum ruamus. Parendo potius, commilitones, quam imperia ducum sciscitando res militares continentur. Et fortissimus in ipso discrimine exercitus est, qui ante discrimen quietissimus. Vobis arma & animus sit, mihi consilium, & virtutis vestrae regimen relinquite. Paucorum culpa fuit, duorum poena erit. Ceteri abolete memoriam sceleratissimae noctis. Nec illas aduersus senatum voces ullus unquam exercitus audiat. Caput imperij, & decora omnium provinciarum, ad poenam vocare, non hercle illi, quos cum maxime Vitellius in nos ciet, Germani audeant. Vlli ne Italiae alumni, & Romana verè iuuentus, ad sanguinem & cadem deposcerent ordinem, cuius splendore & gloria, sordes & obscuritatem Vitellianarum partium perstringimus? Nationes aliquas occupauit Vitellius, imaginem quandam exercitus habet: Senatus nobiscum est. Sic fit, ut hinc Respublica inde hostes Respublicae constiterint. Quid: vos pulcherrimam hanc urbem, domibus & tectis, & congestu lapidum stare creditis? Muta ista & inanima intercidere ac reparari promiscue possunt. aeternitas rerum, & pax gentium, & mea cum vestra salus, incolumitate senatus firmatur. Hunc auspicio à parente & conditore urbis nostrae institutum, & à regibus usque ad Principes continuum & immortalem, sicut à maioribus accepimus, sic posteris tradamus. Nam ut ex vobis senatores, ita ex senatoribus Principes nascuntur. Et oratio ad perstringendos mulcendosque militum animos, & seueritatis modus (neque enim in plures quam in duos animaduerti iusserat) grate accepta, compositique ad praesens, qui coerceri non poterant. Non tamen quies urbi redierat. strepitus telorum, & facies belli erat: militibus, ut nihil in commune turbantibus, ita sparsis per domos, occulto habitu, & maligna cura in omnes, quos nobilitas aut opes, aut aliqua insignis claritudo rumoribus obiecerat. Vitellianos quoque milites venisse in urbem ad studia partium noscenda, plerique credebant. Vnde plena omnia suspicionum, & vix secreta domuum sine formidine. sed plurimum trepidationis in publico, ut quemque

quemque nuntium fama attulisset, animum vultumque conuersi, ne diffidere dubiis, ac parum gaudere prosperis viderentur. Coacto verò in curiam fenatu, arduus rerum omnium modus, ne contumax silentium, ne suspecta libertas. Et priuato Othoni nuper, atque eadem dicenti, nota adulatio. Igitur versare sententias, & huc atque illuc torquere, hostem & parricidam Vitellium vocantes. Prouidentissimus quisque, vulgaribus conuiciis; quidam, vera probra iacere, in clamore tamē, & ubi plurimæ voces, aut tumultu verborum sibi ipsi obstrepentes. Prodigia insuper terrebant, diuersis auctoribus vulgata. In vestibulo Capitolij omissas habenas bigæ, cui Victoria institerat, erupisse cellâ Iunonis, maiorem humanâ speciem. statuam diui Iulij, in infulâ Tiberini amnis, sereno & immoto die, ab Occidente in Orientem conuersam. prolocutum in Ethruriâ bouem, insolitos animalium partus, & plura alia, rudibus sæculis, etiam in pace obseruata, quæ nunc tantum in metu audiuntur. Sed præcipuus, & cum præsentis exitio, etiam futuri pauor, subitâ inundatione Tiberis: qui immenso auctu, prorupto ponte Sublicio, ac strage obstantis molis refusus, non modò iacentia & plana vrbis loca, sed secura huiusmodi casuum impleuit. Rapti è publico plerique, plures in tabernis & cubilibus intercepti. Fames in vulgus, inopia quæstus, & penuria alimentorum, corrupta stagnantibus aquis insularum fundamenta, dein remeante flumine dilapsa. Vtque primùm vacuus à periculo animus fuit, id ipsum, quod paranti expeditionem Othoni, campus Martius & via Flaminia iter belli esset obstructum, à fortuitis vel naturalibus causis, in prodigium & omen imminentium cladum vertebatur. Otho, lustratâ vrbe, & expensis belli consiliis, quando Peninæ Cottinæque alpes, & ceteri Galliarum aditus Vitellianis exercitibus claudebantur, Narbonensem Galliam aggredi statuit, classē validâ & partibus fidâ, quod reliquos cæsorū ad pontem Miluium, & sæuitiâ Galbæ in custodiam habitos, in numerum legionis composuerat. facta & reliquis spes honoratioris in posterum militiæ. Addidit classi urbanas cohortes, & plerosque è prætorianis, vires & robur exercitus, atque ipsis ducibus consilium & custodes. Summâ expeditionis Antonio Nouellio, Suedio Clementi primipilaribus, Æmylio Pacensi, cui ademptum à Galbâ Tribunatum reddiderat, permitta. Curam nauium Oscanus libertus retinebat, ad obseruandam honestiorum fidem * inuitatus. Peditum equitumque copiis Suetonius Paullinus, Marius Celsus, Annius Gallus, rectores destinati. Sed plurima fides Licinio Proculo prætorij præfecto. Is urbanæ militiæ impiger, bellorum insolens, auctoritatem Paullini, vigorem Celsi, maturitatem Galli, ut cuique erat, criminando. quod facillimum factum est, prauus & callidus, bonos & modestos anteibat. Sepositus per eos dies Cornelius Dolabella in coloniam Aquinatem, neque artâ custodiâ, neque obscurâ: nullum ob crimen, sed vetusto nomine, & propinquitate Galbæ monstratus. Multos è magistratibus, magnam consularium partem, Otho, non participes aut ministros bello, sed comitum specie, secum expedire iubet. In quibus & L. Vitellium, eodem quo ceteros cultu, nec ut Imperatoris fratrem, nec ut hostis. Igitur motæ vrbis curæ, nullus ordo metu aut periculo vacuus, Primores senatus ætate inualidi, & longâ pace desides; segnis & oblita bellorum nobilitas; ignarus militiæ eques: quanto magis occultare ac abdere pauorem nitebantur, manifestius puidi. Nec deerant è contrario, qui ambitione stolidâ, conspicua arma, insignes equos, quidam luxuriosos apparatus conuiuiorum, & irritamenta libidinum, ut instrumenta belli mercarentur. Sapientibus quietis & Reip. cura: leuissimus quisque, & futuri impro-

Senatus ipse
sententia
anxius.

Ne hunc il-
lūve offen-
derent.

Cladiū Ro-
ma signa.

Tiberis in-
undat.

Otho Pro-
uinciam sta-
tuit aggredi:

Idq̃ classe.

Duces expe-
ditionis.

* Suspecta
vox.

Licinius
Proculus:

Calumniarū
fartor.

Dolabella
relegatus.

Otho Sena-
tores ad bel-
lum ducit.

Sed hercules
imbelles.

*Plēbs bellī
incommoda
sentit:*

*Dilectorum
expers:*

**Vulgati, rei p.
petuntque:*

*Ancilium
conditio:*

*Otho profi-
ciscitur:*

*Concione
primū habitā:*

*Quam cautē
composuit:*

*Galerius
Trachalus:*

uidus, spe vanā tumens. Multis afflictā fides in pace, ac turbatis rebus alacres, & per incerta turissimi. Sed vulgus & magnitudine nimīa communium curarum expers populus, sentire paulatim belli mala, conuersā in militum vsum omni pecuniā, intentis alimentorum pretiis: quæ motu Vindicis, haut perinde plebem attriuerant, securā tum vrbe, & prouinciali bello, quod inter legiones Galliasque velut externum fuit. Nam, ex quo diuus Augustus res Cæsarum composuit, procul & in vnius sollicitudinē aut decus, populus Romanus bellauerat. Sub Tiberio & Caio, tantum pacis aduersa pertimere, Scriboniani contra Claudium incepta, simul audita & coercita. Nero nuntiis magis & rumoribus, quā armis depulsus. Tum legiones classisque, & quod rarō aliās, prætorianus urbanusque miles, in aciem deducti, Oriens Occidentisque & quidquid vtriusque virium est à tergo: sub ducibus aliis si bellatum foret, longo bello materia. Fuere, qui proficiscenti Othoni moras religionemque nondum conditorū anciliū afferrent. Aspernatus omnem contationem, vt Neroni quoque exitiosam: & Cæcina, iam alpes transgressus, exstimulabat. Prædix Idus Mar. commendatā patribus Rep. reliquias Neronianarum sectionum nondum in fiscum cōuersas, reuocatis ab exilio concessit: iustissimum donum, & in speciem magnificum, sed festinatā exactione, vsum sterile. Mox vocatā concione, maiestatem vrbis, & consensum populi ac senatus pro se attollens, aduersum Vitellianas partes modestē differuit. inscitiam potius legionum, quā audaciam increpans, nullā Vitellij mentione. siue ipsius ea moderatio, seu scriptor orationis sibi metuens, contumeliis in Vitellium abstinuit: quando, vt in consiliis militiæ Suetonio Paullino & Mario Celso, ita in rebus urbanis Galerij Trachali ingenio Othonem vti credebatur. & erant qui genus ipsum orandi noscerent, crebro fori vsum celebre, & ad implendas populi aures, latum & sonans. Clamor vocisque vulgi, ex more adulandi, nimis & falsæ. quasi dictatorem Cæsarem, aut Imperatorem Augustum prosequerentur, ita studiis vōtisque certabant. nec metu aut amore, sed ex libidine seruitij, vt in familiis, priuata cuique stimulatō, & vile iam decus publicum. Profectus Otho, quietem vrbis curasque imperij, Saluio Titiano fratri permisit.

C. COR-

C. COR
AB EX

T. Vespasianus
Venerem adit, & de
qui belli consilia agitat
Othonis copia & duci
quæ temeritate procurat
strage repulsi. Infideli
cinum venit. Sedio ibi
eo nuntio accepto de
Postremum pessimū
non tamen fracti. Sed
quā noster facundia
torum etiam periculum
adiungit. Quid in te
non sine acris tumultu ap
deliberant. huius egregij
in nomen eius iurant.
lius interea magno &
eius paratusq. de bello.

orbitas Principis
stimandi. Augeb
capax, decor onis
responsa, & incli
Vbi Corinthi, A
erant qui arma V
rum adhibitis, cu
ficij gratiam, in a
fore. Sin rediret,
& concedente in p
ciperet, obliuisc
inter spem metun
Berenices reginz
nilis animus: sed
pratibus adolese
Achaia & Asia, a
inde Syriam aude
eundi visendique
nasque. Haut fuer